

2019 YILINDA TÜRKİYE'DE GERÇEKLEŞEN

HOMOFOBİ VE TRANSFOBİ TEMELLİ NEFRET SUÇLARI RAPORU

2019 YILINDA TÜRKİYE'DE GERÇEKLEŞEN

HOMOFOBİ VE TRANSFOBİ TEMELLİ NEFRET SUÇLARI RAPORU

2019 YILINDA TÜRKİYE'DE GERÇEKLEŞEN HOMOFOBİ VE TRANSFOBİ TEMELLİ NEFRET SUÇLARI RAPORU

Yayımlayan: Kaos Gey ve Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği
(Kaos GL)

Birinci Baskı: Mayıs 2020, Ankara

Bu kitap parayla satılamaz. İnsan haklarının desteklenmesi amacıyla yapılan ve ticari olmayan etkinliklerde serbestçe kullanılabilir.

Kaos GL Derneği

PK 12 Tunus PTT Kavaklıdere Çankaya - Ankara

Telefon: +90 312 230 0358

Faks: +90 312 230 6277

E-posta: bilgi@kaosgldernegi.org

www.kaosgl.org

www.kaosgldernegi.org

Tasarım

CeketMedya

Basım

Ayrıntı Basımevi, Ostim-Ankara

Sertifika No: 13987

Bu rapor, İsveç Uluslararası Kalkınma İşbirliği Ajansı'nın (SIDA) katkılarıyla, Kaos Gey Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği tarafından hazırlanmıştır. Bu, yayın içeriğinin SIDA'nın resmi görüşlerini yansıttığı anlamına gelmemektedir.

İÇİNDEKİLER

1. ÖNSÖZ	5
2. ANAHTAR BULGULAR	8
3. LGBTİ+ KİŞİLERE YÖNELİK ÖNYARGI TEMELLİ ŞİDDET	18
3.1. HOMOFOBİK VE TRANSFOBİK NEFRET SUÇLARININ YASAL DURUMU	19
3.2. HOMOFOBİK VE TRANSFOBİK NEFRET SUÇLARI VE NEFRET VAKALARI	22
3.3. GENEL SONUÇLAR – NİTEL GÖZLEMLER	24
3.4. MAĞDUR BEYANLARINDAN ALINTILAR	35
4. KOLLUK KUVVETLERİNİN TUTUMU	37
5. İHLAL KATEGORİLERİNE GÖRE NİCEL BULGULAR	39
5.1. CİNAYET VEYA CİNAYETE TEŞEBBÜS	39
5.2. AŞIRI FİZİKSEL ŞİDDET	40
5.3. SALDIRI	42
5.4. DİĞER TÜRLERDE NEFRET SUÇLARI.....	42
6. EKLER	43

1. ÖNSÖZ

Nefret suçları çok katmanlı okumayı ve müdahaleyi gerektiren hak ihlalleri. “Politik suçlar” ya da “mesaj suçları” olarak adlandırılmaları da bu yüzden. Etkili bir mücadele için koruma, önleme ve adaleti sağlama süreçlerinin tasarımı sadece hukuki değil, politik ve psikososyal tedbirler de ele alınmalı. Ceza yasasındaki kapsayıcı düzenlemelerin yanı sıra farkındalık artırıcı kampanya ve eğitimler, emniyet ve ceza adaleti sisteminde özelleşmiş birimler ve toptan bir mücadele stratejisini ve farklı kurumların koordinasyonunu üstlenecek, kamu-sivil toplum diyalogunu yapılandıracak uzman kurumlar şart.

Nefret suçları olgu olarak da karmaşıklar. Suçun hedefi haline getirilmiş bireylerin ve toplumsal kesimlerin, failerin, aktüel sosyopolitik ortamın, toplumsal kesimler arasında oluşmuş ve aktif haldeki fay hatlarının özelliklerinin derinlemesine analize ve bu aktörler ve dinamikler arası ilişkilerin tanımlanmasına ihtiyaç duyuyor. Kaos GL’nin 2013 yılından bu yana yürüttüğü Türkiye’de Homofobi ve Transfobi Temelli Nefret Suçları Araştırması bu ihtiyacın karşılanması çabalarında önemli bir yer tutuyor. Kaos GL’nin bu araştırmanın ışığında edindiği bilgiler, bir olgu olarak nefret suçunun barındırdığı farklı ama birbirini bütünleyen unsurları ortaya koyuyor. Bu bulgular araştırma raporunun Anahtar Bulgular kısmında özetleniyor ama en öne çıkanlarını burada özellikle anmakta yarar var.

Çoğu nefret suçu linç niteliğinde

Araştırma bulgularına göre homofobi ve transfobi temelli nefret suçlarının üçte ikisinde failer iki veya daha fazla kişiden oluşuyor. Geçtiğimiz yıl bildirilen 150 vakadan 41’inde yani dörtte birinden fazla oranda olayda failer üç kişiden fazlalar. Bu bulgu birkaç yoruma ışık tutuyor. Öncelikle, egemen ve çoğunluk grubun üyeleri, LGBTİ+’lara karşı bir güç gösterisi olarak bu suçları işliyorlar. Suçun hedefinde sadece bir birey olsa da etkisi itibarıyla bütün bir LGBTİ+ topluma “mesaj vermek” ve üzerlerindeki iktidarı pekiştirmek amacıyla bu politik suçlarda işbirliği yapıyorlar. Ayrıca bir grup halinde bunu yaparken, Prof. Dr. Melek Göregenli’nin sözleriyle, “suçun sorumluluğunu paylaşıyorlar”. Bir anlamda, ceza yasasına göre apaçık suç olan bu eylemleri kolektif olarak işleyerek suçu meşrulaştırıyorlar hatta suçu LGBTİ+ kişilere dönük bir ceza haline getiriyorlar.

Suçlar büyük oranda kamusal alanda ve görgü tanıklarının gözü önünde işleniyor

Araştırmanın bir diğer göze çarpan bulgusu suçların işlendiği mekânlar. Okullar, hastaneler, yurtlar, oteller, restoranlar, kafeler... Polis merkezleri... Vakaların büyük çoğunluğu kamusal mekânlarda, görgü tanıklarının gözü önünde gerçekleşiyor. Vakaların yarısında görgü tanıkları herhangi bir tepki vermezken dörtte birinde saldırganlardan yana tavır gösteriyorlar. Zaten geriye de ev kalıyor ve LGBTİ+’ların maruz kaldığı ev içi şiddet meselenin diğer yüzünü oluşturuyor. Herhangi bir yerde hedef haline gelebileceğini düşünen bireyler derin bir “dışlanmışlık” ve “güvensizlik” duygusu yaşıyor. Nefret suçuna maruz kalmış kişilerin cinsel yönelimleri, cinsiyet kimlikleri ya da cinsiyet özellikleri nedeniyle kendi evlerinde ya da kamuya açık alanlarda hissettikleri şiddetli kaygılar, kamu kurumlarına, özellikle de kolluk kuvvetlerine duyulan güvensizlik ve hatta korku ile perçinleniyor. Bu durum nefret suçlarının polise son derece az sayıda bildirilmesine neden oluyor.

Polis pek çok vakaya kayıtsız ya da küçümseyici yaklaşıyor

2019 yılı araştırmasının sonuçlarına göre 150 vakadan sadece 26’sı polise bildirilmiş. Bildirmeme gerekçesi olarak ise en çok “başvurunun işe yarayacağına inanmama”, “polis tarafından aileye ya da medyaya ifşa edilmekten sakınma” ve “polis tarafından ayrımcılığa uğratılmak istememe” dile getirilmiş. Bu yanıtlar LGBTİ+ hak sahiplerinin polis özelinde devlet organlarına duydukları güvensizliği resmediyor. Türk Ceza Kanunu’nda geçen fiziksel şiddet, cinsel taciz, tehdit, şantaj, alıkonulma ve hatta tecavüz gibi apaçık suçlara maruz kaldıklarında dahi adalet aramak yerine daha da fazla “hak ihlaline uğramamak” için polise gitmemeyi tercih ediyorlar. Maalesef ihbar edilen vakalarda polisin nasıl bir tepki verdiği sorusuna verilen yanıtlar da bu tercihi kısmen anlaşılır kılar nitelikte. 2019 yılında ihbar edilen 26 vakadan yaklaşık yarısında polis “ilgisiz” ve yaklaşık üçte birinde “aşağılayıcı ya da ters” davranmış. Bu bulgu, homofobi ve transfobi temelli ayrımcılığın toplumsal olduğu kadar kurumsallaşmış nitelikler de gösteren kökenlerine işaret ediyor. Çoğu vakada polis, suçluları mazur, mağdurları suçlu hak etmiş kişiler olarak görüyor.

Cözüm evrensel insan hakları hukuku ile çoğulcu, katılımcı demokraside

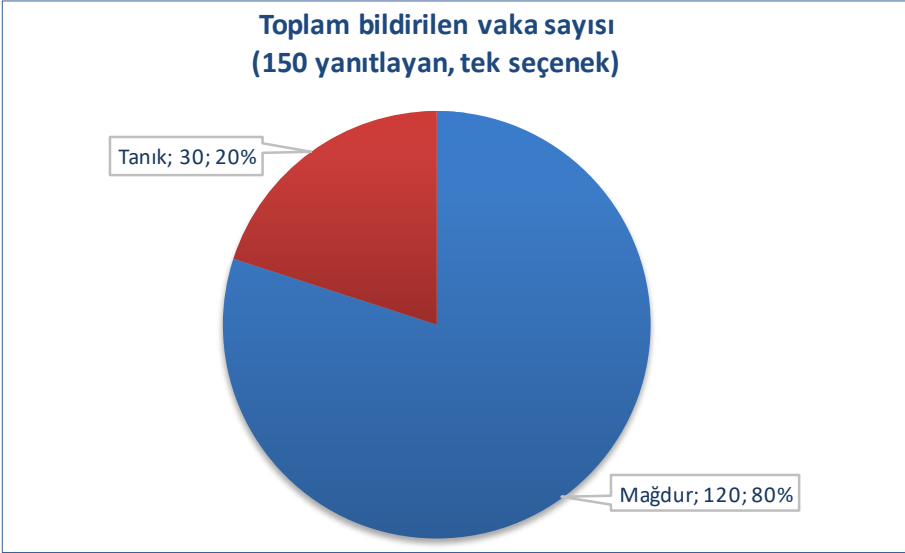
Nefret suçlarının hedefi sadece bireyler değil. Bireyler üzerinden “makbul görülme” toplumsal kesimler ve toplumun bir arada yaşama kültürü, yani çoğulcu demokrasi. İşte bu yüzden sadece ceza kanunundaki düzenlemeler ya da mah-

keme kararları yeterli değil ki LGBTİ+ kişilere ya da diğer toplumsal kesimlere dönük nefret suçları ile ilgili böylesi bir etkili mevzuat ya da içtihattan da söz etmek mümkün değil. Koruma, önleme, izleme, raporlama, sağaltma ve farkındalık yaratma politikaları eksik. En önemlisi, mevcut hükümetin bir nefret suçları ile mücadele stratejisi yok.

Öyleyse ne yapılmalı? Tabii ki AGİT standartlarını referans alan bir nefret suçları mevzuatı ve politika çerçevesi oluşturmak atılması gereken ilk adımlardan. Mevcut haliyle TCK’nın 122. Maddesi bu standartları karşılamaktan uzak. Başka herhangi bir hukuki ya da politik tedbirden söz etmek de mümkün değil. Yapılacak çok şey var ve bu yazının sınırlarını aşar ama kalıcı başarı, nefret suçlarının hedefi halindeki grupların siyasi katılım hakkını teslim etmekten geçiyor. Yani LG-BTİ+’lar ve “dezavantajlı” kılınmış diğer gruplar politik ve bürokratik karar alma mekanizmalarında söz sahibi olmalılar. Bunun için teşvik edilmeliler. Örneğin, işe LGBTİ+ örgütlerinin de bileşeni olduğu, kamu- sivil toplum işbirliğini önceleyen, çok taraflı bir Nefret Suçları ile Mücadele Ulusal Stratejisi ile başlanabilir. Böylesi süreçlerde kendi sorun ve ihtiyaçlarını gündeme getirme ve toplumun tüm bileşenleriyle birlikte çözüm üretme yolları açılmadıkça ve bu “teamül” halini almadıkça LGBTİ+’lar ve diğer “dezavantajlı” kesimler nefret suçlarının hedefi haline gelmeye devam edecekler. Çünkü bu suçların temelinde “eşitsizlik” var.

2. ANAHTAR BULGULAR

Kaos GL Derneği, rapora temel oluşturacak verilerini toplamak SurveyMonkey Pro çevrimiçi anket programını kullandı. Kaos GL, mağdurlara ve tanıklara ulaşmak için, her gün güncellenen haber portalından ve diğer sosyal medya araçlarından en etkili şekilde faydalanmaya özen gösterdi. Anket soruları, ILGA Europe ile işbirliği içinde Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) kriterleri göz önünde bulundurularak hazırlandı. Anket katılımcılarından gelen yanıtlara güvenilirlik, tamamlanmışlık, tutarlılık ve mükerrer bildirimleri ayıklama kriterleri temel alınarak dikkatli ve duyarlı bir filtreleme uygulandı. Böylece, sonuç rapora aktarılması uygun bulunan vaka bildirimi sayısı **150** olarak belirlendi. Geçen sene araştırmaya katılım sayısı 62 idi.

Bu raporda sunulan toplam 150 vaka, 120 mağdur ve 30 tanık tarafından bildirildi. Sadece, olay esnasında şahsen olay yerinde bulunan kişilerce doldurulan tanıklık anketleri geçerli sayıldı. Geçen seneki araştırmaya göre, mağdur/tanık oranında yakınlık göze çarpmaktadır. 2017 yılında, bu rakamlar 62 toplam yanıt; 48 mağdur (%77) ve 14 tanık (%23) şeklinde gerçekleşmişti.

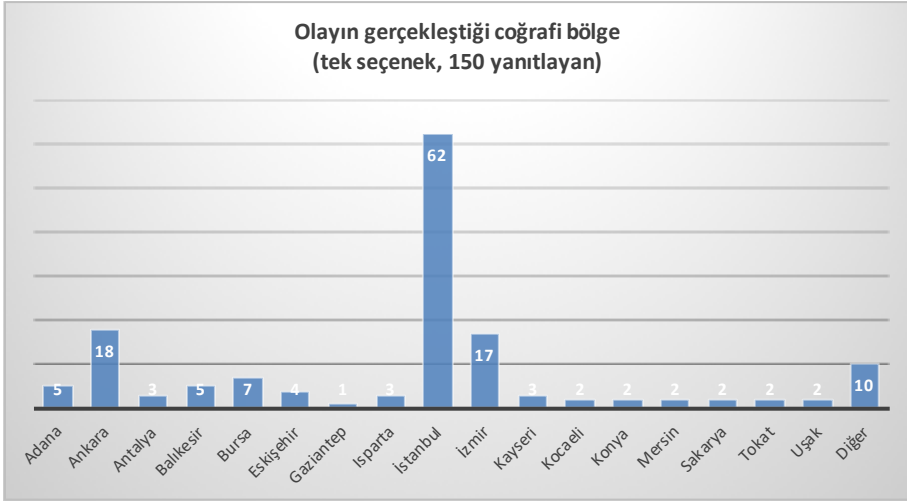
Anket çalışması, 2 Nisan 2019 ve 23 Ocak 2020 tarihleri arasında yürütüldü. Rapora dâhil edilen olaylar 2019 yılı içinde gerçekleşenlerle sınırlandırıldı.

Burada şu noktaya dikkat çekmek gerekir: Kaos GL Derneği’nin bir diğer raporu olan İnsan Hakları İzleme Raporu¹ farklı bir belgeleme sistemine dayalıdır. Kaos GL’nin şu anda okumakta olduğunuz 2019 Yılı Homofobi ve Transfobi Temelli Nefret Suçları Raporu’nda ise çevrimiçi yapılan anketlere verilen yanıtlara dayanan bir izleme yöntemi kullanılmış ve sadece mağdurlar veya tanıklar tarafından bildirilen vakalar kapsanmıştır. Bu yüzden bu rapor kapsamında, İzleme Raporu’na göre, daha fazla sayıda ve türde nefret suçu belgelenmiş ve raporlanmıştır. İzleme Raporu’nda yer alan bazı vakalar ise Nefret Suçları Raporu’nda yer almayabilir.

Araştırmaya toplam **27** ilden katılım olmuştur. Bildirimlerin coğrafi dağılımı Türkiye’nin genel demografik yapısı ve LGBTİ+’ların büyük kentlerde göreceli olarak daha görünür olma düzeyleriyle uyumludur. Bu dağılım değerlendirilirken, LGBTİ+’ların ülke içinde göç ettiği gerçeği hesaba katılmalıdır. LGBTİ+’lar küçük yerleşim birimlerinden büyük şehirlere, özellikle de üç büyük şehre doğru hareket halindedirler. Bu yüzden, küçük şehirlerde yaşayan LGBTİ+ kişilerin çoğu gizli kalmaya devam ederken, büyük şehirlerde “daha az gizli” ve birbirleriyle daha fazla ilişkili olabilmektedirler. LGBTİ+ kişiler tarafından nefret suçu olarak değerlendirilip aktarılmamış olsa da, büyük kentlere göç etmek zorunluluğu, insanların doğup büyüdüğü yerde yaşama hakkının ihlali, yaşayacağı yeri seçme hakkının ihlali, zaman zaman can güvenliğinin ihlali olarak değerlendirilebilecek olan bu olgu ayrı bir araştırma konusudur.

Daha fazla görünür olma hali, potansiyel saldırganların “cüretkârlık” ve “hoyratlık” derecelerinde etkili olabilecek bir faktördür. Daha fazla sayıda saldırıya uğramalarının, LGBTİ+ kişilerin kozmopolit metropollerde veya işlek kamusal alanlarda kimliklerine dair daha açık davranabilmelerinden ve böylece saldırıya uğrama ihtimallerinin yükselmesinden kaynaklandığı düşünülebilir. Kamusal ve özel alanlardaki koşulların ve şehirlere özgü farklılıkların nedenlerinin belirlenebilmesi amacıyla daha ayrıntılı çalışmalar yapılması gereği ortadadır. Bu tür ayrıntılı bilgiler, yerel yönetimlerin kamusal alanlara ve insan haklarına dair politikalarına rehberlik edebilir.

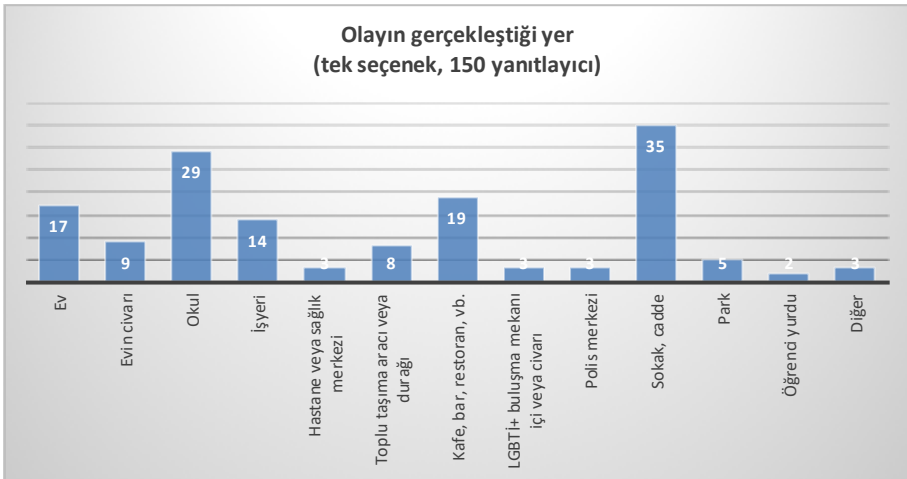
1 Kaos GL Derneği 2018 Yılı LGBTİ Hakları İzleme Raporu: <http://www.kaosgldernegi.org/yayindetay.php?id=259>

Diğer: Aydın, Balıkesir, Burdur, Çanakkale, Edirne, Hatay, Iğdır, Karabük, Tokat, Zonguldak.

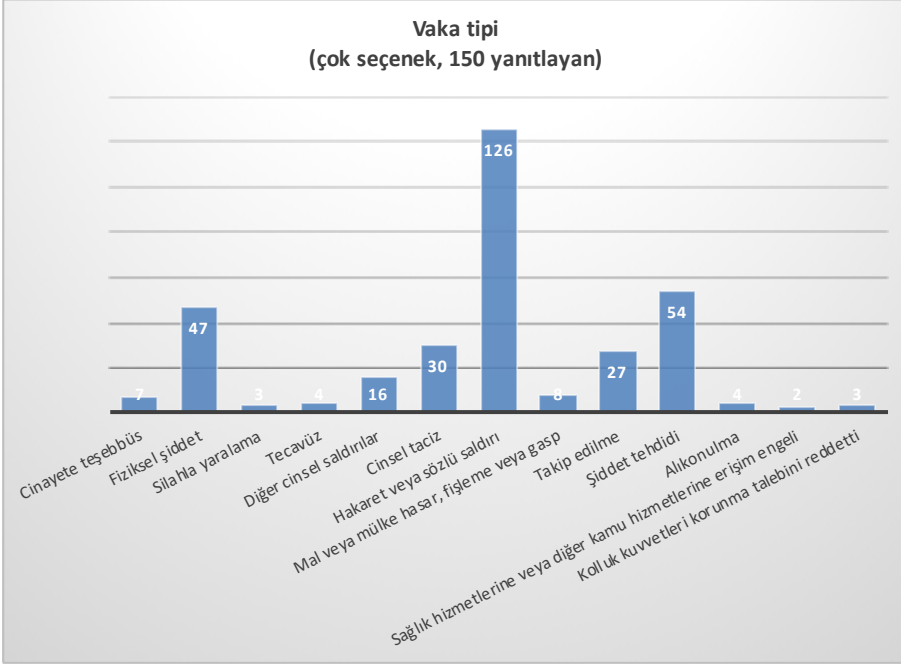
Araştırmaya toplam 27 ilden katılım olmuştur.

- Geçtiğimiz yıllarda olduğu gibi 2019 yılında da homofobi veya transfobiye dayalı nefret suçlarının büyük kısmı okulda, evde, evin civarında, toplu taşıma araçlarında veya duraklarında, kafe ve barlarda, sokakta veya diğer kamusal alanlarda işlendi. Nefret suçlarının çoğunlukla kamusal alanlarda yaşanmasının kişilerin görünür olmalarıyla ilişkili olduğu düşünülebilir.

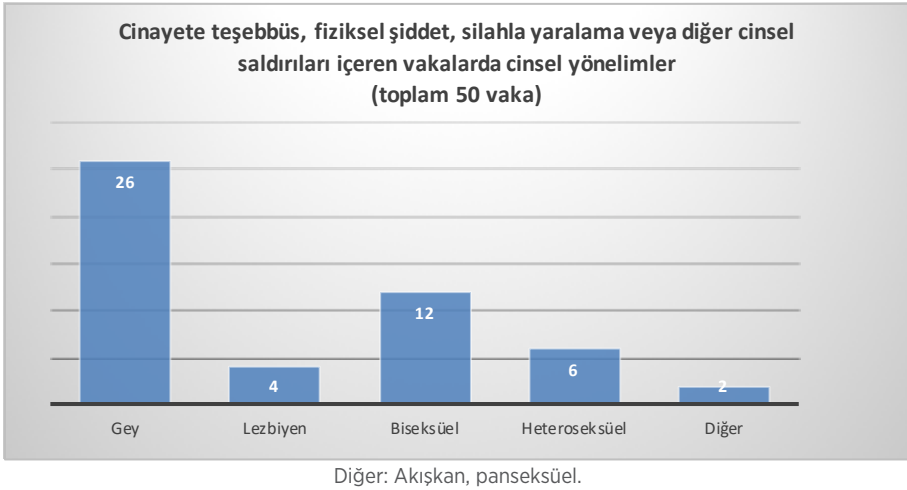
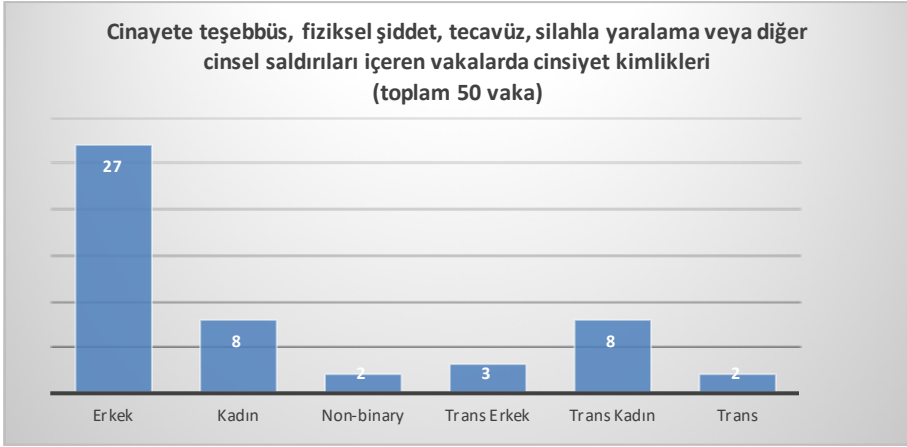

Diğer: Aışveriş merkezi, sosyal medya, telefon.

- Mağdurlar, ortalama olarak, vaka başına ikiden fazla hak ihlaline neden olan fiile maruz kaldılar: 150 yanıtlayan 328 fiil bildirdi. Çoğunlukla, cinsel yönelim veya cinsiyet kimliğine dayalı nefret söylemleri ve şiddet tehdidi, “daha ağır” fiillere eşlik etti. Fiziksel şiddet uygulanması üçüncü sırada yer aldı.

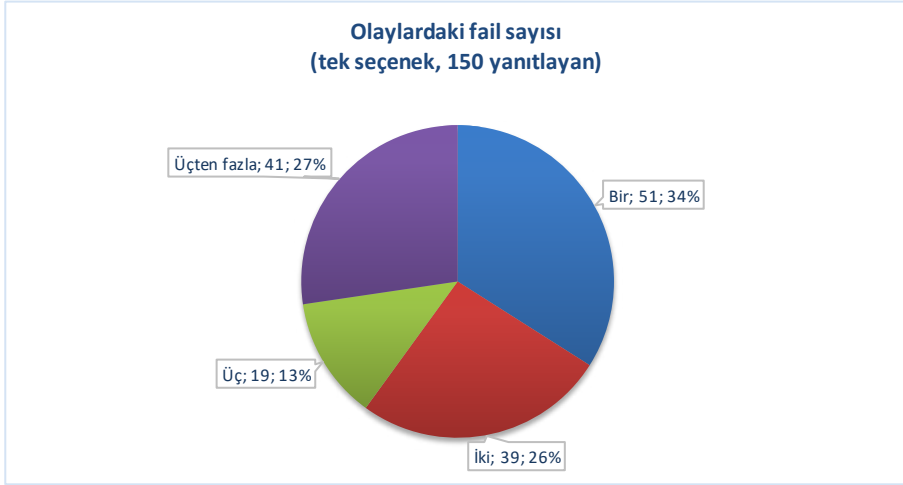

- 150 vakadan 56’sı cinayete teşebbüs, fiziksel şiddet, silahla yaralama, tecavüz veya diğer cinsel saldırıları içerecek biçimdeki bireye yönelik fiili saldırılar olarak gerçekleşti. Bu suçları içeren toplam 56 vakadan sadece 20’si polise bildirildi, sadece 6’sı mahkemeye taşındı. Mağdur ifadelerine göre polise bildirilen 20 vakadan 11’inde polis ilgisiz, 6’sında küçümseyici davrandı. Yukarıda sayılan fiillerin mağdurlarının cinsiyet kimlikleri ve cinsel yönelimleri, takip eden tabloda sunulmuştur.
- Mağdurların çoğu ailelerinden ve kolluk kuvvetlerinden ciddi biçimde korkuyorlardı. Mahkemelere veya diğer devlet aygıtlarına güvenmiyorlardı. Bu nedenle de kolluk kuvvetlerine veya mahkemelere son derece az sayıda olay ihbar edildi. 150 vakadan sadece 26’sı polise bildirilirken sadece 8’i mahkemeye intikal etti. Sadece 4 vakada polis olayı nefret suçu olarak değerlendirdi.
- Vakaların üçte ikisinde failer iki veya daha fazla kişiden oluşuyordu. 150 vakadan 41’inde failer üçten fazla kişiydi ve linç niteliği vardı.

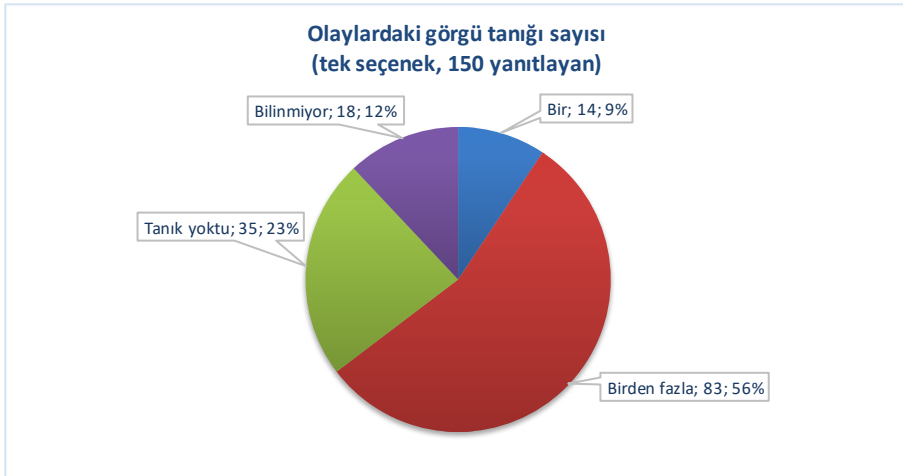

Bu sonuçlar, önceki çalışmaların ve başka ülke deneyimlerinin bulgularıyla tutarlıdır. Geylere yönelik nefret suçlarının daha yüksek oranlarda olması, bir yandan heteroseksist erkeklik ideolojisinin, daha çok geylere yönelmesi ile bir yandan da gey kimliğinin daha kolay ayırt edilebilir olmasıyla ilişkilendirilebilir. Nefret suçlarının mağdurlarının güvenlik güçlerine başvurma oranının diğer suçlara oranla daha düşük olduğu Herak ve arkadaşlarının (1999) çalışmalarında da gösterilmiştir: Mağdurun cinsiyeti ve cinsel yöneliminden bağımsız olarak, nefret suçları, nefret suçu dışındaki suçlara kıyasla daha az polise bildirilmektedir. Bu araştırmaya göre, lezbiyenlerin %36’sı nefret suçlarını polise bildirirken, %68’i başlarına gelen diğer olayları bildirmiştir. Geylerin %46’sı nefret suçlarını bildirirken, %72’si diğer suçları bildirdiğini, biseksüellerin ise %35’inin nefret suçlarını bildirirken, %62’sinin diğer suçları polise bildirdiği görülmüştür.

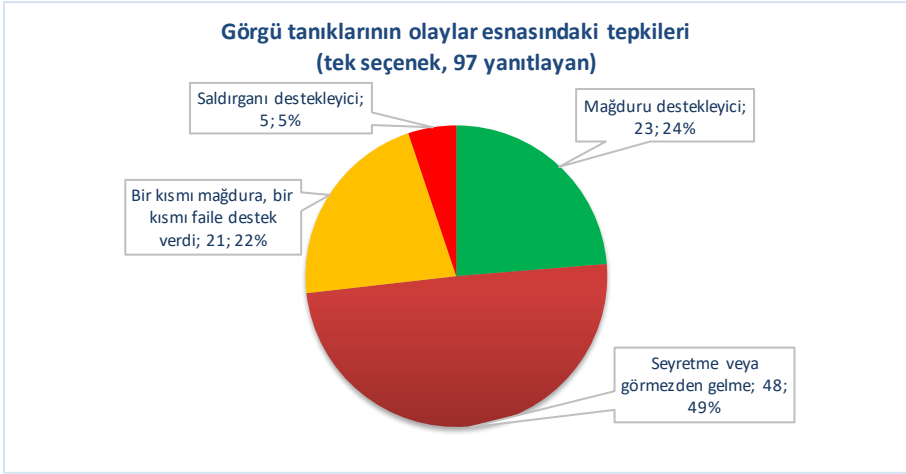
Nefret suçu faillerinin genellikle bir kişiden fazla oldukları bulgusu, eylemin sorumluluğunun yayılması nedeniyle suçun failler açısından daha meşru geldiği biçiminde yorumlanabilir.

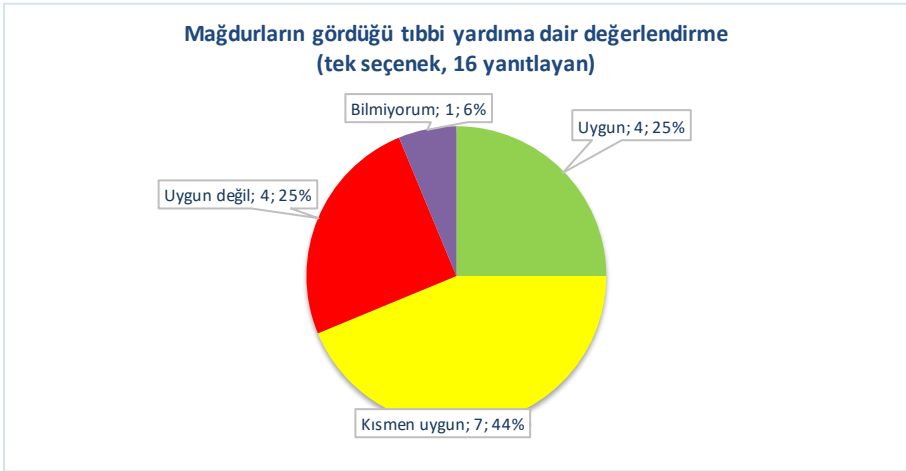
- Olayların yarısından fazlasında saldırılar iki veya daha fazla sayıdaki görgü tanığının gözü önünde yapıldı.

- Görgü tanıklarının yaklaşık yarısı (%49) olaylara tepki vermedi. Yüzde 24'ü mağdurları destekleyici tavır aldı. Vakaların yüzde 22'sinde bazı görgü tanıkları mağduru desteklerken bazıları faillerin yanında yer aldı. Görgü tanıklarının nefret suçlarına sessiz kalması ya da kolaylaştırıcı bir yaklaşım içinde olması bir yandan suçun işlenmesini kolaylaştırmakta diğer yandan nefret suçlarına yol açan ideolojilerin toplumsal arka planına dikkat çekmektedir.

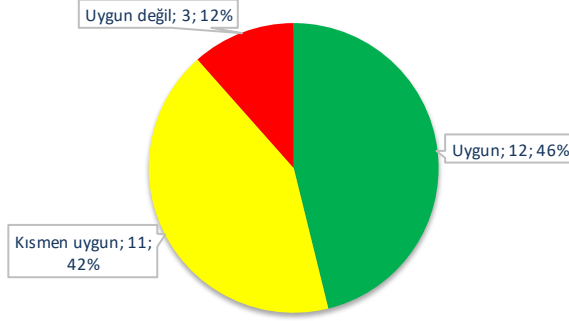

- 150 vakanın 26’sında mağdurlar yaralandı. Yaralananlar arasında 16 mağdur tıbbi yardıma başvurdu. Tıbbi yardım aldığı bildirilen 16 mağdurun sağlık kurumlarında gördüğü tedavi ve genel yaklaşıma dair bu kişilerin ifadesine dayanan değerlendirme takip eden tablodan okunabilir.

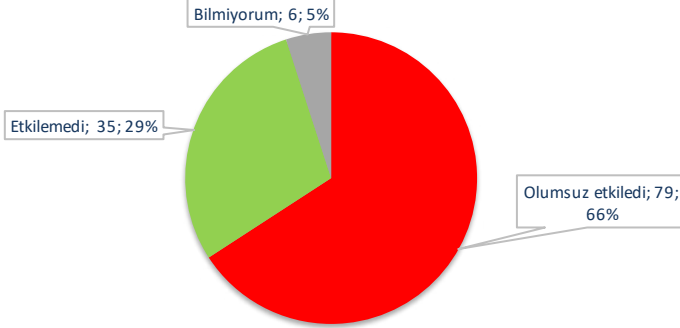
- Mağdurların çoğu olayların ardından ciddi psikolojik tahribata uğradı ve bu zarar uzun süreli etkileriyle mağdurların hayatını birçok bakımdan kötüleştirdi. Az sayıda (yüzde 19) mağdur travma sonrası stres bozukluğu, depresyon, anksiyete, öfke veya paranoyadan kaynaklı ciddi sorunların üstesinden gelmek üzere profesyonel destek (psikolog ya da psikiyatr destek) aldı. Yüzde 38 oranında vakanın mağduru olaydan sonra aile ya da arkadaş desteği dâhil hiçbir destek görmedi.

Psikolog veya psikiyatrist desteği alan mağdurların bu destek için düşündüğü uygunluk derecesi (tek seçenek, 26 yanıtlayan)

- Aşağıdaki bölümde yer alan ve mağdur katılımcıların (120 kişi) ifade ettiği psikolojik sonuçlar, kuşkusuz uzun süreli kalıcı etkileri göstermekte ve ciddi ve sürekli bir profesyonel desteğe duyulan ihtiyaca işaret etmektedir.

Mağdurlarda görülen psikolojik etki (açık uçlu soru, 120 yanıtlayan)

Aşağıdaki paylaşımlar katılımcı beyanlarının arasından seçilmiştir ve yazıldığı şekliyle aynen alıntılanmıştır.

“Panik atak ve anksiyete bozukluğu teşhisi konuldu. Düzenli psikiyatrik destek aldım ve halen alıyorum. Hastalığım agorafobiye kadar ilerledi.” (sözlü saldırı ve şiddet, gey erkek)

“Anksiyete bozukluğu yaşamama sebep oldu.” (sözlü saldırı ve takip edilme, biseksüel kadın)

“Tek başıma sokakta gezmekten korkuyorum. Ayrıca Polis vs kolluk kuvvetleri ise olayı ört bas etmek istemesi ise insanda korku ve yalnızlık hissi uyandırıyor.” (fiziksel şiddet, gey erkek)

“Gece boyunca ve bir kaç gün boyunca kendimi kötü ve tehdit altında hissetmeme neden oldu. Görgü tanıklarından birinin yakın arkadaşım olması ve bu duruma gülerек tepki vermesi beni daha fazla etkiledi.” (şiddet tehdidi, gey erkek)

“Günlerce evden çıkamadım. Arada öfke ve ağlama nöbetleri yaşadım. Hakımı yeterince arayamadığım için kendime kızdım.” (hakaret ve sözlü saldırı, trans kadın)

“Güvensiz hissettim. Hiç olmadığım kadar güvensiz.” (hakaret ve sözlü saldırı, biseksüel kadın)

“Dışarıda daha çok tedirgin bir şekilde yürüyorum. Ve telefonda konuşmadan yuruyemiyorum yek başıma iken.” (fiziksel şiddet, gey erkek)

“İnsanlara nefret duymama yol açtı.” (hakaret veya sözlü şiddet, panseksüel trans)

“Sokak’a uzun bir süre çıkamadım. Kendime karşı bile daha sessizleşdim. Evden çıkmam zaman aldı. Daha karamsar ve her an bir fobiye maruz kalma korkusu edindim. O günden buyana teyakkuz haliyle yaşıyorum.” (sözlü saldırı ve alıkonulma, lezbiyen trans kadın)

“Bu yüzden 5-6 defa intihar girişiminde bulundum.” (fiziksel şiddet, heteroseksüel trans erkek)

“Kamu kurumlarına güvenim iyice yok oldu.” (fiziksel şiddet, gey erkek)

“Aynı caddeden her geçişimde yeniden tacize uğrayacak mıyım diye geri liyorum.” (cinsel taciz, gey erkek)

“Günlerce şokunu atlatabadım, okula devam edemedim.” (sözlü saldırı ve takip edilme, heteroseksüel trans erkek)

“Sadece üzüldüm. İnsanların hoşgörüsüzlüğüne.” (hakaret veya sözlü saldırı, biseksüel erkek)

“Majör depresyon teşhisi kondu. Halen ilaç kullanıyorum ve terapi alıyorum.” (fiziksel şiddet ve cinsel taciz, biseksüel kadın)

“Bulunduğum ortamdan yaka paça fişlenip atılmak toplumda açık olmamaya itti.” (fiziksel şiddet, lezbiyen)

“Sürekli bir şüphe ve huzursuzluk duygusu.” (sözlü saldırı ve şiddet tehdidi, gey erkek)

“Artık Etrafımda Bana Bakan Her İnsanı Ya da Gülüşen Her İnsanı Bana Güldü Beni Anladı Diye Sürekli Baskı Altındaymışım Gibi Bir Psikolojik Sorun Yaşıyorum.” (sözlü saldırı, gey erkek)

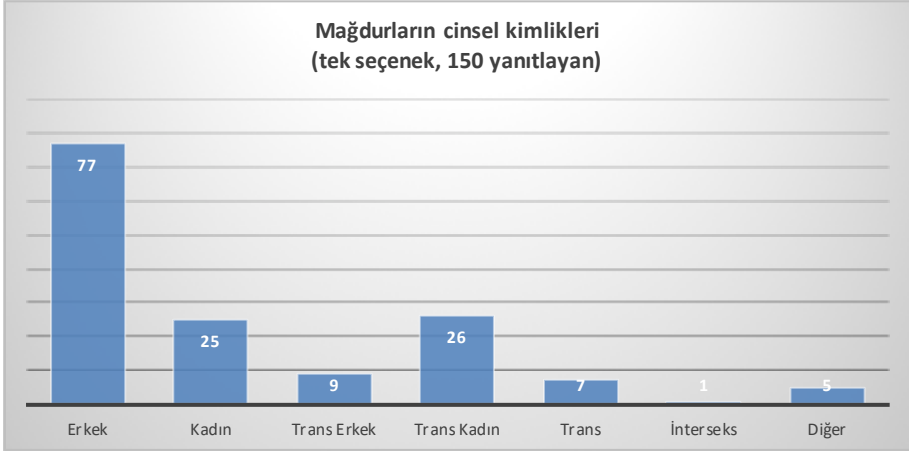
“Çaresiz hissettim. Kimsenin bana yardım etmeyeceğini düşündüm.” (şiddet tehdidi, lezbiyen)

“Mücadele edemeyeceğimi düşünmeye başladım.” (fiziksel şiddet ve cinsel taciz, gey erkek)

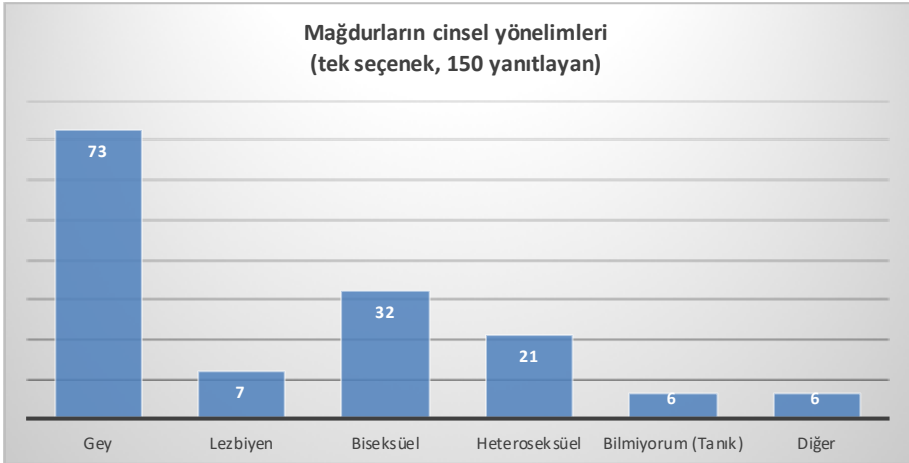
“İnsanların içine çıkarken birkaç kez düşünüyor, onlardan olabildiğince uzak durmaya çalışıyorum.” (fiziksel şiddet, lezbiyen)

3. LGBTİ+ KİŞİLERE YÖNELİK ÖNYARGI TEMELLİ ŞİDDET

Takip eden tablolar, 150 vakada mağdurların cinsiyet kimlikleri, cinsel yönelimleri veya interseks durumlarıyla ilgili mağdur ve tanık beyanlarını görselleştirmektedir.

Diğer: "Non-binary"² (5 kişi).

Diğer: Panseksüel (3 kişi), akışkan (2 kişi), "aşktan yanayım".

2 Cinsiyetini, insanların sadece kadın veya erkek varsayıldığı ikili cinsiyet rejiminin dışında tanımlayan kişi.

Görüldüğü üzere, interseksler bu araştırmada da görünmez olmaya devam etmiştir. Bu sonuç Türkiye’deki interseks kişiler veya gruplar ile LGBTİ+ hakları örgütleri arasındaki bağın zayıf olduğunun yansıması sayılabilir. Bu durum şöyle yorumlanabilir: İnterseks kişilerin maruz kaldığı sorunlar hâlâ sosyal-politik çerçeveye yerine indirgenmiş bir tıbbi bağlamda ele alınmaktadır; çoğunlukla çocuk yaşta olan hak sahipleri ebeveynlerinin, ebeveynler ise konuya dair insan hakları bakışı sınırlı sağlık personelinin vesayeti altındadır. Dolayısıyla, interseks kişiler konusunda gerek kendilerine gerekse sosyal bağamlarına yönelik farkındalık çalışmalarının gereği vurgulanmalıdır.

3.1. HOMOFOBİK VE TRANSFOBİK NEFRET SUÇLARININ YASAL DURUMU

2019 yılı itibarıyla Türkiye, nefret suçlarını mevzuatında kısıtlı bir şekilde tanımıştır; “cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve cinsiyet özellikleri” ise korunan temeller arasında kapsamamıştır; norm haline gelmiş bir hukuk içtihadı da henüz söz konusu değildir. Mart 2014’te yürürlüğe giren **Ceza Kanunu** 122. maddedeki düzenleme, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve cinsiyet özelliklerini içermemektedir. Sadece “dil, ırk, milliyet, renk, cinsiyet, engellilik, siyasi düşünce, felsefi inanç, din veya mezhep” konularındaki nefret suçları kanunla tanınmıştır. Ayrıca Giriş bölümünde çeşitli şekillerde açıklanmış olan siyasi önlemlerin ve sosyal-kültürel yönlerin hiçbirisi kanunda yer almamaktadır.³

Madde içeriğine göre, yukarıda sayılan kriterlerden kaynaklanan nefret nedeniyle mal ve hizmetlere erişim ve ekonomik etkinlik ile istihdamın engellenmesi suç olarak düzenlenmiştir. Türkiye gibi yaşam hakkı ve beden bütünlüğüne yönelik nefret suçlarının yoğun olarak yaşandığı bir ülkede mevcut düzenleme yeterli değildir. Nefret suçu failinin bireysel nefretinin aranması durumunda madde uygulanamaz hale gelecektir.

Kamu Denetçiliği Kurumuna mevzuatı itibarıyla “cinsel yönelim” ve “cinsiyet kimliği” temelli çalışma yapma yetkisi açıkça verilmiş değildir. Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ayrımcılığını kapsamayan **Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK)** Kanunu sivil toplumun itirazlarına rağmen 2016 yılında Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu kanun “ve benzeri” ibaresine de yer vermeyerek korunan insan hakları kategorilerini Hükümet’in ideolojik tercihleri doğrultusunda sınırlandırmıştır. Siyasal iktidarın bu yaklaşımı, LGBTİ+ kimliğine dönük egemen algıyı belirlemede etkili olmakta ve nefret saikiyle işle-

3 Bkz. Türk Ceza Kanunu Madde 122 - <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf>

nen suçlara ilişkin cezasızlık algısı oluşturmaya katkıda bulunmaktadır. TİHEK’in evrensel insan hakları ilkeleri ve standartları yerine egemen homofobik ideoloji doğrultusunda 2019 yılı Şubat’ında verdiği bir karar dikkat çekicidir.⁴

Türkiye yargı sistemi, koruma ve önleme görevini ihmal eden siyasi iktidar ile uyumlu biçimde, önyargı saikini umursamamaya devam etmektedir. Uygulamada, homofobik veya transfobik nefret saiki ağırlaştırıcı neden olarak ele alınmak yerine, failler “haksız tahrik” veya “iyi hâl” gibi ceza indirimleriyle Türk mahkemelerince ödüllendirilebilmektedir. 2017 yılında mahkeme, Suriyeli mülteci Wisam Sankari’nin öldürüldüğü nefret cinayetine ilişkin verdiği kararında, “haksız tahrik” ve “iyi hâl” indirimi uygulamıştır.⁵ Bugüne kadar mahkeme kararlarında ve siyasal iktidarın söylemlerinde bir etkisi hissedilmemiş olsa bile bir olumlu gelişme olarak ise 2014 yılında Anayasa Mahkemesi’nin nefret suçunu değil ama nefret söylemini açıkça suç kapsamında değerlendirdiği karar görülebilir.⁶ Ancak 2018 yılındaki bir kararı ile bu içtihadından dönmüştür ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihadının da dışına çıkmıştır.⁷

Nefret suçu vakalarıyla ilişkisi kurulabilecek ve hepsi Ceza Kanunu’nda yer alan şu maddeler, önyargı kaynaklı suçlarla mücadeleye dair Türkiye mevzuatındaki eksikliği göstermektedir:

- **Türk Ceza Kanunu – Madde 3 (Adalet ve kanun önünde eşitlik ilkesi):** (1) Suç işleyen kişi hakkında işlenen fiilin ağırlığıyla orantılı ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunur. (2) Ceza Kanununun uygulamasında kişiler arasında ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, siyasal görüşler veya diğer toplumsal konumları yönünden ayırım yapılamaz ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınamaz.
- **Türk Ceza Kanunu – Madde 115 (İnanç, düşünce ve kanaat hürriyetinin kullanılmasını engelleme):** (1) Cebir veya tehdit kullanarak, bir kimseyi dinî, siyasî, sosyal, felsefî inanç, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya veya değiştirmeye zorlayan ya da bunları açıklamaktan, yaymaktan meneden kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (2) (Değişik: 2/3/2014-6529/14 md.) Dini inancın gereğinin yerine getirilmesinin veya dini ibadet veya ayinlerin bireysel ya da toplu olarak yapılmasının, cebir veya tehdit kullanılarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla engellenmesi hâlinde, fail hakkında birinci fıkraya göre cezaya hükmolunur. (3) (Ek: 2/3/2014-6529/14 md.) Cebir veya tehdit kullanarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla bir kimsenin inanç,

4 <https://www.kaosgl.org/haber/tihek-cinsel-kimlik-ayrimcilik-temeli-sayilamaz>

5 <https://www.kaosgl.org/haber/wisam-sankarirsquonin-katiline-haksiz-tahriksquo-indirimi>

6 <https://www.kaosgl.org/haber/aymrsquoden-bir-ilk-escinsellere-sapkin-demek-nefret-soylemidir>

7 <https://www.kaosgl.org/haber/aymye-gore-escinsellere-sapkin-demek-nefret-soylemi-degil>

düşünce veya kanaatlerinden kaynaklanan yaşam tarzına ilişkin tercihlerine müdahale eden veya bunları değiştirmeye zorlayan kişiye birinci fıkra hükmüne göre ceza verilir.

- **Türk Ceza Kanunu – Madde 122 (Nefret ve ayrımcılık⁸)** Madde 122- (Değişik: 2/3/2014-6529/15 md.) (1) Dil, ırk, milliyet, renk, cinsiyet, engellilik, siyasi düşünce, felsefi inanç, din veya mezhep farklılığından kaynaklanan nefret nedeniyle; a) Bir kişiye kamuya arz edilmiş olan bir taşınır veya taşınmaz malın satılmasını, devrini veya kiraya verilmesini, b) Bir kişinin kamuya arz edilmiş belli bir hizmetten yararlanmasını, c) Bir kişinin işe alınmasını, d) Bir kişinin olağan bir ekonomik etkinlikte bulunmasını engelleyen kimse, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.
- **Türk Ceza Kanunu – Madde 125 (Hakaret)** (1) Bir kimseye onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat eden ya da yakıştırmalarda bulunmak veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldıran kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. Mağdurun gıyabında hakaretin cezalandırılabilmesi için fiilin en az üç kişiyle ihtilâl ederek işlenmesi gerekir. (2) Fiilin, mağduru muhatap alan sesli, yazılı veya görüntülü bir iletiyle işlenmesi hâlinde, yukarıdaki fıkra da belirtilen cezaya hükmolunur. (3) Hakaret suçunun; a) Kamu görevlisine karşı görevinden dolayı, b) Dinî, siyasi, sosyal, felsefi inanç, düşünce ve kanaatlerini açıklamasından, değiştirmesinden, yaymaya çalışmasından, mensup olduğu dinin emir ve yasaklarına uygun davranmasından dolayı, c) Kişinin mensup bulunduğu dine göre kutsal sayılan değerlerden bahisle işlenmesi hâlinde, cezanın alt sınırı bir yıldan az olamaz. (4) Ceza, hakaretin alenen işlenmesi hâlinde, altıda biri; basın ve yayın yoluyla işlenmesi hâlinde, üçte biri oranında artırılır. (5) Kurul hâlinde çalışan kamu görevlilerine görevlerinden dolayı hakaret edilmesi hâlinde suç, kurulu oluşturan üyelere karşı işlenmiş sayılır.
- **Türk Ceza Kanunu – Madde 153 (İbadethanelere ve mezarlıklara zarar verme)** (1) İbadethanelere (kilise, cami, vb.), bunların eklentilerine, buralardaki eşyaya, mezarlara, bunların üzerindeki yapılara, mezarlıklardaki tesislere, mezarlıkların korunmasına yönelik olarak yapılan yapılara yıkmak, bozmak veya kırmak suretiyle zarar veren kişi, bir yıldan dört yıla kadar hapisle cezalandırılır. (2) Birinci fıkra da belirtilen yerleri ve yapıları kirleten kişi, üç aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. (3) Birinci ve ikinci fıkralardaki fiillerin, ilgili dinî inancı benimseyen toplum kesimini tahkir maksadıyla işlenmesi hâlinde, verilecek ceza üçte biri oranında artırılır.

8 Bu madde başlığı “Ayrımcılık” iken, 2/3/2014 tarihli ve 6529 sayılı Kanunun 15’inci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

- **Türk Ceza Kanunu – Madde 216 (Halkı kin ve düşmanlığa tahrik ve aşağılama)** (1) Halkın sosyal sınıf, ırk, din, mezhep veya bölge bakımından farklı özelliklere sahip bir kesimini, diğer bir kesimi aleyhine kin ve düşmanlığa alenen tahrik eden kimse, bu nedenle kamu güvenliği açısından açık ve yakın bir tehlikenin ortaya çıkması halinde, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (2) Halkın bir kesimini, sosyal sınıf, ırk, din, mezhep, cinsiyet veya bölge farklılığına dayanarak alenen aşağılayan kişi, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (3) Halkın bir kesiminin benimsediği dinî değerleri alenen aşağılayan kişi, fiilin kamu barışını bozmaya elverişli olması hâlinde, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

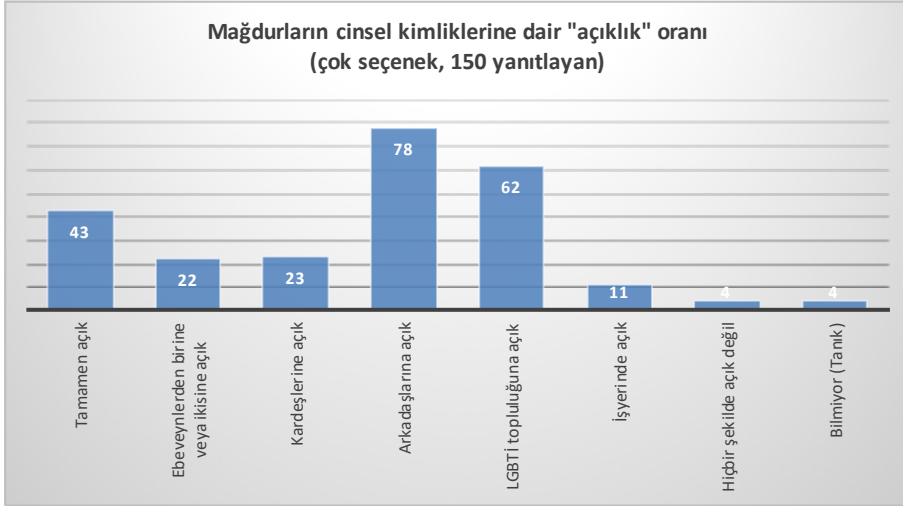
Görüldüğü üzere, Türk Ceza Kanunu hükümleri, normal olarak çok boyutlu nefret suçları meselesinin sadece fiilen ve yasal çerçeveye uygun “suç teşkil eden” yönüne dikkat çekmekte, onu ele almakta ve bunu da yetersiz kapsamda yapmaktadır. Burada cinsel yönelim veya cinsiyet kimliği, diğer birçok kategori gibi, korunan temeller arasında değildir. Böylesine bir korumaya dair henüz Türk mahkemelerince oluşturulmuş herhangi bir içtihat da söz konusu değildir.

3.2. HOMOFOBİK VE TRANSFOBİK NEFRET SUÇLARI VE NEFRET VAKALARI

Saldırılarıdaki gerekçe ve olgulara dair motifler mağdurlarca ve tanıklarca aşağıdaki gibi tanımlanmıştır.

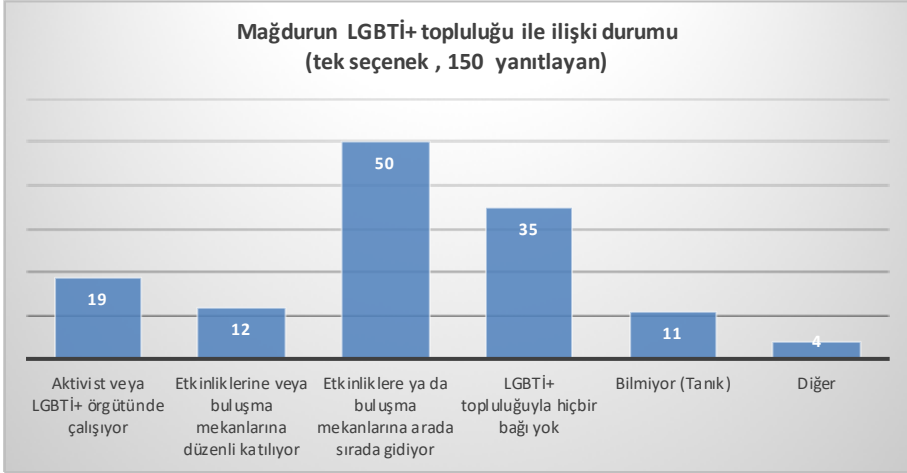

Diğer: Farklı yaşam tarzı (2 kişi), “feminen olmam”, “sınıf farklılığı”, “seks işçisi olması”.

Bulgular, nefret suçunun hedefi haline gelebilmek için, cinsel kimlik açısından bütünüyle açık olmak gerekmediğini göstermektedir. Saldırganların, herhangi bir işaret, tahmin ya da sözlü ifade sonucunda da harekete geçmeleri söz konusudur. Bu durum, nefret suçlarının sosyal bilimler alanlarında yapılan tanımlarında da yer almaktadır. Nefret suçlarının hedefi olan grup aidiyetlerinin zaman zaman gerçek olması gerekmekte, failin “atıfları” sonucunda ortaya çıkmaktadır. Toplumsal cinsiyet ideolojilerinin oluşturduğu “kalıp yargılar” (stereotipler) ya da “özcü inançlar” bir toplumda ne kadar yaygınsa, grup aidiyetlerine yönelik atıflar o kadar yaygın olacaktır. Örneğin “kadınsılığın” bir erkek için “gey” olmanın ya da “erkeksi” giyinmenin lezbiyenliğin belirtisi olarak kabul görmesi, bu tür yanlış atıfları mümkün hale getirmektedir.

- Takip eden grafikten de anlaşılacağı üzere, 150 vakadan 21’inde LGBTİ+ örgütlerinde çalışan veya LGBTİ+ hakları aktivisti kişiler hedef alınmıştır. Bu oranın yüksekliği, uluslararası sözleşmeler ve Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Savunucuları Beyannamesi⁹ uyarınca Devletler tarafından aynı zamanda “insan hakları savunucusu” olarak değerlendirilmesi gereken bu kişilerin özel bağlamının ve Hükümet’in bu kişilerin durumuna dair sorumluluklarının altını çizmektedir.

Diğer: “Bulunduğum ilde LGBTİ+ örgütü yok. Olsa katılırdım” (3 kişi), “Sosyal medya üzerinden destek veriyorum.”

3.3. GENEL SONUÇLAR – NİTEL GÖZLEMLER

Mağdurların cinsel kimlikleri

- Anketi yanıtlayan 120 mağdurdan 60’ı cinsel kimliklerini erkek, 24’ü kadın, 8’i trans erkek, 17’si trans kadın, 6’sı trans, 1’i interseks, 4’ü non-binary şeklinde ifade etti.
- Tanıklar ve mağdurlar tarafından bildirilen toplam 150 olayın 85’inde mağdurlar trans ve cis¹⁰ erkeklerdi.
- Diğer cinsel kimlikler de mağdurların geri kalanını oluşturuyordu: 25 olayda mağdur cis kadın, 26 olayda trans kadın, 7 olayda trans olarak tanımlandı. Bu bulgu, erkeklerin cinsel kimlikleri ve/veya cinsellikleri konusunda daha açık olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bir başka yorum, cisnormatif ve heteronormatif beklentileri karşılamadıkları zaman erkeklere daha az tolerans gösterildiği

9 <http://www.ohchr.org/Documents/Issues/Defenders/Declaration/DeclarationHRDTurkish.pdf>

10 Doğumda atanan cinsiyet ile cinsiyet kimliği aynı olan kişi.

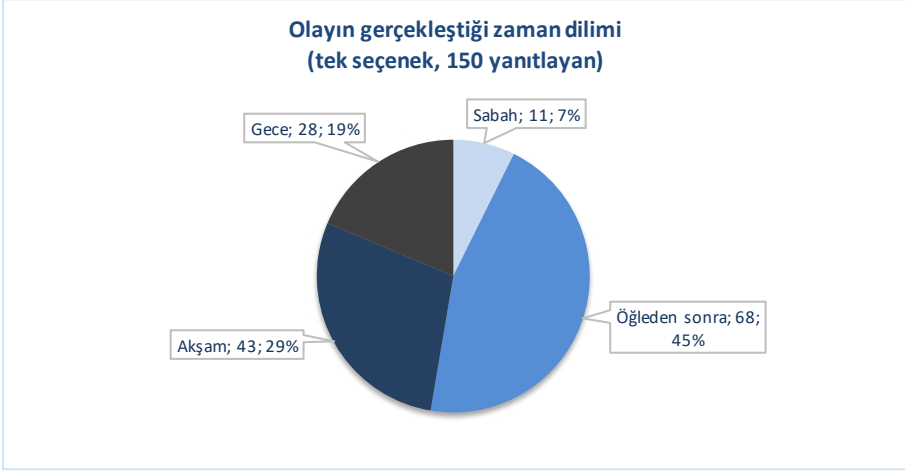
ve daha fazla şiddet sergilendiği şeklinde olabilir. “Erkek özellikleri gösteren kadınlar” toplumda erkek lehine tanımlanmış cinsiyet kodlarından ötürü saldırganlar için daha az “düşmanlaştırılıyor” ve bir açıdan hoş görülüyor olabilir. Buna ilaveten, yine aynı cinsiyetçi sosyal politik zeminden ötürü, lezbiyen ve biseksüel kadınların LGBTİ+ topluluğunda dahi az görünür olduğu vurgulanmalıdır. Bu görece daha az görünürlük durumu, araştırmanın kapsayıcılığı ve dolayısıyla sonuçları üzerinde de etki yaratmış olmalıdır. Benzer bir sorunsal interseksler için de geçerlidir. Araştırmaya katılan tek bir interseks kişi olması, onlara yönelik nefret suçlarının işlenmediğini göstermez, tersine, sorunlarının insan hakları yerine tıbbi bağlamda ele alındığı ve sivil toplum ağlarından uzakta oldukları şüphelerini güçlendirir. Buna ek olarak, pek çok interseks, henüz bebeklikte veya çocuklukta aydınlatılmış onamları alınmaksızın cerrahi müdahaleye uğramakta, çoğu operasyon geçirdiğini bilmemekte ve yaşadıkları sorunları iradelerini ve gerçek kimliklerini yansıtmayan, vücut bütünlüklerini bozan bu operasyonlara bağlayamamaktadır. Bu durum da onları insan hakları alanının koruyuculuğundan uzaklaştırmaktadır. Ayrıca interseks durumu aynen korunuyor olsa bile, toplumsal önyargılar bakımından, diğer kimliklere oranla daha az hedef olabilir. Bunun nedeni, interseks kimliğin bir tercih değil, doğuştan getirildiğinin düşünülmesi ve kişinin iradesi, kontrolü dışında kaldığı düşüncesi olabilir. Böylece daha az düşmanlaştırma söz konusu olabilir. Araştırmalar, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğinin kişinin “tercihi” sonucunda oluştuğunun düşünülmesinin, doğuştan getirildiğinin düşünülmesine göre daha fazla önyargılı yaklaşımlara yol açtığını göstermektedir.

Mağdurların cinsel yönelimleri

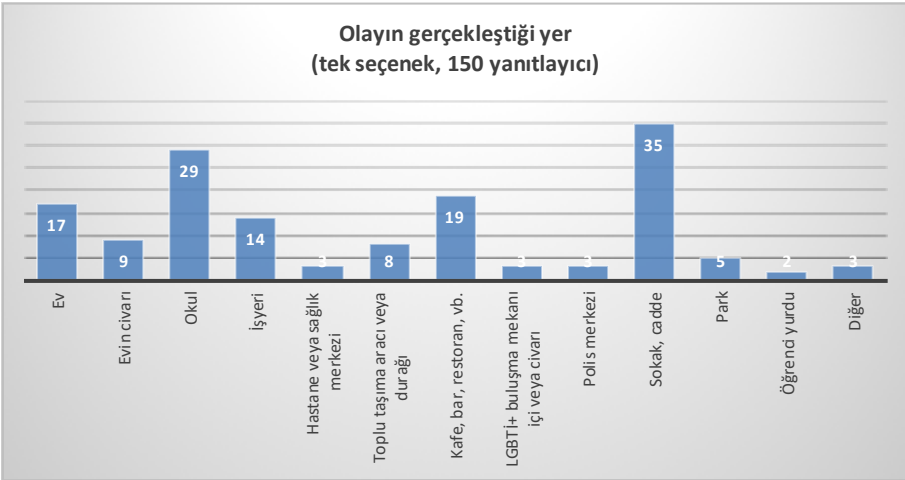
- Anketi yanıtlayan 120 mağdurdan 58’i kendisini gey, 12’si lezbiyen, 29’u biseksüel, 16’sı heteroseksüel, 2’si akışkan, 2’si panseksüel ve 1’i “aşktan yana olduğu” şeklinde ifade etti.
- Cinsel yönelimini biseksüel olarak ifade eden 29 kişiden 10’u cinsel kimliğini erkek, 11’i kadın, 4’ü trans kadın, 1’i trans, 1’i interseks ve 2’si “non-binary” olarak ifade etti.
- Cinsiyet kimliklerini “trans kadın” olarak beyan eden toplam 17 mağdurdan 3’ü kendi cinsel yönelimlerini gey, 1’i lezbiyen, 8’i heteroseksüel, 4’ü biseksüel ve 1’i “akışkan” şeklinde belirtti.
- Cinsiyet kimliklerini “trans erkek” olarak beyan eden toplam 8 mağdurdan 6’sı kendi cinsel yönelimlerini heteroseksüel, 1’i gey ve 1’i “aşktan yanayım” şeklinde ifade etti.
- Cinsiyet kimliklerini “trans” olarak ifade eden 6 mağdurdan 3’ü cinsel yönelimlerini gey, 1’i biseksüel, 1’i panseksüel ve 1’i akışkan şeklinde ifade etti.

Vakaların gerçekleşme zamanları

- Vakaların neredeyse yarısı (%45) öğleden sonra gerçekleşmiştir. Saldırıların fiziksel şiddet içermesi ve/veya gaddarlık derecesi akşam ve gece saatlerinde artış göstermiştir.

Vakaların gerçekleştiği yerler

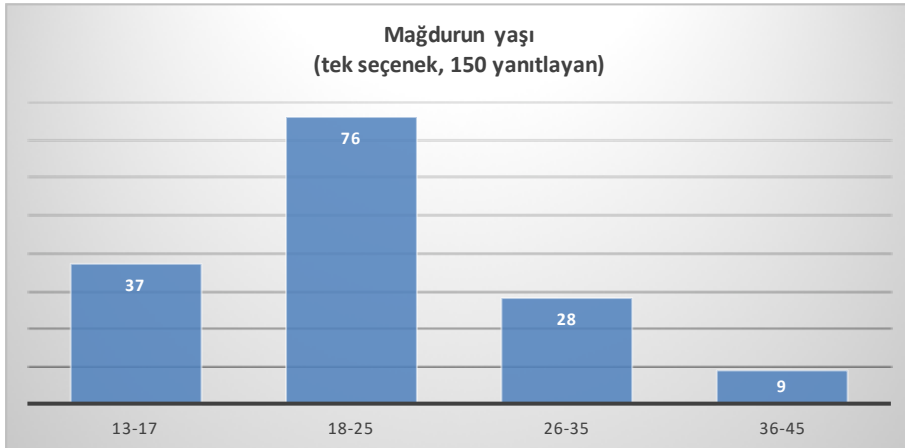
Diğer: Alışveriş merkezi, sosyal medya, telefon.

- LGBTİ+ hak sahipleri evlerinde, evlerinin yakınında, okullarında, hastanelerde veya benzer kamu kuruluşlarında dahi güvende değildir. Özellikle LGBTİ+ çocuklar, okulda akranlarının ya da öğretmenlerince saldırılara maruz bırakılırlar. İşyerlerinde bildirilen az sayıda (14) olay doğrultusunda, LGBTİ+ kişile-

rin, özellikle de lezbiyen, gey veya biseksüellerin çok azının işyerlerinde açık olduğu düşünülebilir. Kaos GL’nin Kadir Has Üniversitesi ile birlikte yürüttüğü özel sektör¹¹ ve kamu çalışanı¹² LGBTİ+’ların durumu araştırma sonuçları da bunu doğrular niteliktedir. LGBTİ+ kişilerin saldırılara maruz kaldığı diğer yerlerse çoğunlukla hastaneler veya sağlık merkezleri, toplu taşıma sistemi, barlar, kafeler, parklar, sokak ve caddeler gibi kamuya açık alanlardır.

- 7 cinayete teşebbüs vakasının 4’ü sokakta, 1’i okulda ve 2’si evde gerçekleşti.
- Bu bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, diğer basit suç tiplerinden farklı olarak, LGBTİ+’ların kendilerini nefret suçlarına karşı “korunaklı” hissedebilecekleri herhangi bir yer olmadığını göstermektedir. Yasal-kamusal korumanın olmaması genel siyasal yaklaşımın etkisine işaret ederken, LGBTİ+’ların, kendi evlerinde, içeriden ya da dışarıdan maruz kaldıkları saldırılar, toplumsal heteronormatif ideolojinin güçlü biçimde yaygın olduğunu göstermektedir. İnsanların cinsel yönelimleri ve cinsiyet kimlikleri yüzünden uğradıkları şiddet toplumsal olarak paylaşılan cinsel damgalamalar – stigmalar – olarak adlandırılmaktadır. Cinsel stigma, toplumun heteroseksüel ve natrans davranış, kimlik, ilişki veya topluluk dışındaki tüm varoluş biçimlerine karşı olumsuz tutumu anlamına gelmektedir ve bu tutumun yaygınlık derecesi nefret suçlarının yaygınlığıyla doğru orantılıdır.

Mağdurların yaşları

11 <http://www.kaosgldernegi.org/yayindetay.php?id=274>

12 <http://www.kaosgldernegi.org/yayindetay.php?id=275>

- Cinayete teşebbüs mağdurlarından 1’i 13-17, 4’ü 18-25 ve 2’si 36-45 yaş aralığında idi.
- Bildirilen 47 fiziksel şiddet vakasının 10’unun mağdurları 13-17, 26’sının mağdurları 18-25 yaş, 8’inin mağdurları 26-35 yaş ve 3’ünün mağdurları 36-45 yaş aralığında idi.
- 3 silahla yaralama vakasının mağdurlarının 1’i 18-25, 1’i 26-35 ve 1’i 36-45 yaş aralığında idi.
- 4 tecavüz vakasının mağdurlarının 1’i 13-17, 2’si 18-25 ve 1’i 26-35 yaş aralığında idi.
- Yanıtlayıcılar tarafından “diğer cinsel saldırılar” olarak belirtilen 16 vakanın mağdurlarının 4’ü 13-17, 7’si 18-25 ve 5’i 26-35 yaş aralığında idi.

Nefret suçlarının, mağdurların yaşı küçüldükçe artış göstermesinin nedenlerinden biri, daha erken yaşlarda kamusal alanda görünürlüğün daha yüksek olması olabilir. Bu durum, kamusal alanda saldırganlarla karşılaşma olasılığını yükseltebilecek bir faktördür. Ayrıca, mağdurların yaşı ilerledikçe, saldırılardan korunma konusunda alınabilecek önlemlere ilişkin farkındalıklarının yükseldiği düşünülebilir. Mağduriyetin daha genç yaşlarda görece yüksek olmasının nedenlerinden biri de, aile ve kendi yakınlarından kaynaklanan saldırıların erken yaşlarda daha fazla ortaya çıkması olabilir. Ayrıca, bu araştırmanın erişebildiği kişilerin genellikle bu yaş grubundan olduğu da düşünülebilir.

Çocuk mağdurlar

- Bildirilen 150 vakadan 37’sinin mağdurları çocuklar, yani 18 yaşını doldurmamış kişilerdi. Bu 37 vakadan 31’i bizzat çocuklar, 6’sı ise tanıklar tarafından bildirildi.
- LGBTİ+ çocuklara yönelik öne çıkan şiddet tipleri 10 vakada fiziksel şiddet, 8 vakada şiddet tehdidi, 8 vakada cinsel taciz ve 29 vakada hakaret veya sözlü saldırı oldu.
- Çocuklar en çok okullarında (21 vaka) ve evlerinde (5 vaka) hedef alındı.
- Hedef alınan 37 çocuktan sadece 10’unun saldırıdan sonra psikolog veya psikiyatrist desteği aldığı ifade edildi.
- Çocuklara yönelik nefret saikli saldırıların büyük oranda okullarda yaşanıyor olması, cisnormatif ve heteronormatif erkeklik ideolojisinin özellikle eğitim

ortamlarında etkisini gösterdiğine işaret etmektedir. Heteroseksist erkeklik ideolojisi, toplumsallaşma sürecinde, heteroseksüel olmayanlara yönelik saldırılar ve dışlama pratikleriyle gerçekleşmekte ve bu süreç genellikle akranlar arasında ortaya çıkmaktadır. Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğinin özellikle ergenlik döneminde dışsallaştırıldığı düşünüldüğünde, hem mağdurlar hem de failer açısından bu dönem ayırcıdır. Araştırmalar, heteroseksüel erkekliğin özellikle ergenlik döneminde bir tür gey karşıtlığı ve nefreti gösterisi biçiminde edinildiğini göstermektedir.

Faillerin Kimlikleri

- **Özel kişiler:** Faillerin çok büyük oranı, yüzde 82'si özel kişilerdi. Özel kişiler arasında aile üyeleri, okul arkadaşları, yurt arkadaşları veya mağdurların yakın çevresindeki diğer kişiler yer aldılar ki bu rakama yöneticiler ve işverenler dâhil değildir. Özel kişiler tarafından işlenen 123 nefret suçu vakasının 50'si mağdurların tanımadığı kişiler tarafından işlendi. Bu durum iki şekilde açıklanabilir. Birincisi; cis heteroseksüel kadınlara ve çocuklara ek olarak LGB-Tİ+ yetişkin ve çocuklar da sistematik şiddetin sürekli hedefindeler. İkincisi; hükümetin LGBTİ+lara yönelik olumsuz tutumu, bu kişileri aile, okul ve yurt arkadaşlarının veya yakın çevresindeki bireylerin ve sıradan insanların şiddet eylemleri için "kolay hedef" haline getiriyor. Bu iki yorumun da işaret ettiği önemli konu, ataerkil ve cinsiyetçi ideoloji ve politikaların, heteroseksist ideoloji ve politikalarla bir arada ve eşgüdümlü yürütüldüğü ve benzer ihlallere, şiddet içeren sonuçlara yol açtığıdır. Bildirilen vakalarda, fail olarak belirtilen kişilerin sosyal konumları ileriki bölümde sunulmuştur.

- Kamu görevlileri: Kamu görevlilerinin fail olarak bildirildiği toplam 14 vaka arasında 8 vakada polis memurları, 2 vakada sağlık çalışanları, 2 vakada öğretmen veya okul personeli, 1 vakada belediye başkan yardımcısı, 1 vakada yurt müdürü bu grupta bildirildi.
- Özel kurum çalışanları: Toplam 13 vaka arasında 5 vakada işveren ya da yöneticiler, 1 vakada özel eğitim kurumlarındaki öğretmen veya personel, 2 vakada özel güvenlik görevlileri ve 5 vakada personel bu grupta bildirildi.
- Bu bulguların genel değerlendirilmesi, LGBTİ+’lara yönelik nefret saldırılarının ortadan kalkması için verilecek mücadelenin çok yönlü ve çok katmanlı bir yapısı olması gereğine işaret etmektedir. Yasal, kamusal korumanın olmaması, yaygın toplumsal ideolojiyi güçlendirmekte ve cezasızlık algısını destekleyici etkide bulunmaktadır. Bu nedenle, kamusal aktörler, şiddeti adeta bir “islah edici” araç olarak kullanabilmektedir.

Faillerin yaşları

- Rapor edilen 150 olaydan 26’sında, yani yaklaşık yüzde 17’sinde failer 18 yaşını doldurmamışlardı.
- Bu 26 vakadaki fail çocuklardan 21’i okul arkadaşlarını hedef aldılar ve mağduriyetlerine yol açtılar.

Sağlık hizmetlerine erişimin engellenmesi

- Mağdurların sağlık hizmetlerine erişimlerinin engellendiği toplam 2 vakanın 1’inde mağdur biseksüel erkek, diğerinde heteroseksüel trans kadın olduğu ifade edildi. Bu vakalarda failer sırasıyla polis memurları ve sağlık çalışanları oldular.

Korunma talebinin reddedilmesi

- Mağdurların kolluk kuvvetlerine yaptığı korunma taleplerinin reddedildiği toplam 3 vakanın 1’inde mağdur heteroseksüel trans kadın, 1’inde gey trans ve 1’inde gey erkek olarak ifade edildi. Korunma talebi reddedilen 3 mağdurdan 2’si fiziksel şiddete, 1’i cinsel tacize maruz kalmışlardı.

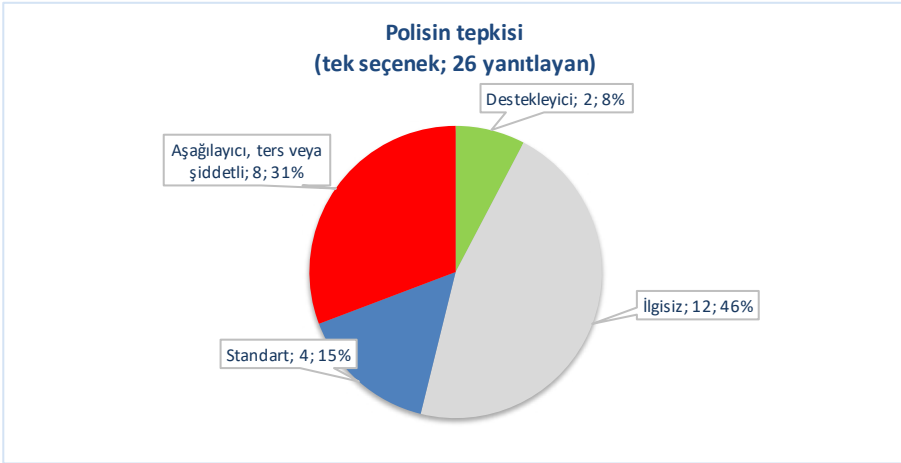
Polise bildirim

- Toplam 150 vakadan sadece 26’sının polise bildirildiği ifade edildi. 6 vakanın tanığı bu duruma dair bilgi sahibi değildi.

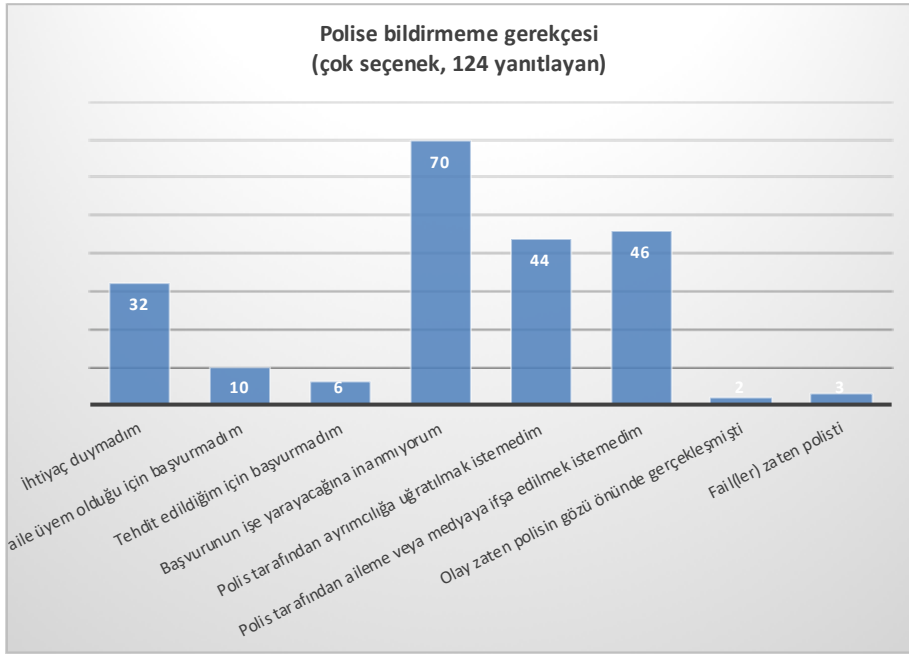
- 7 cinayete teşebbüs vakasından 5'i polise bildirildi.
- 47 fiziksel şiddet içeren vakadan 17'si polise bildirildi.
- 3 silahla yaralama vakasından 3'ü polise bildirildi.
- 4 tecavüz vakasından 3'ü polise bildirildi.
- 16 cinsel saldırı vakasından 6'sı polise bildirildi.

Polisin tutumu

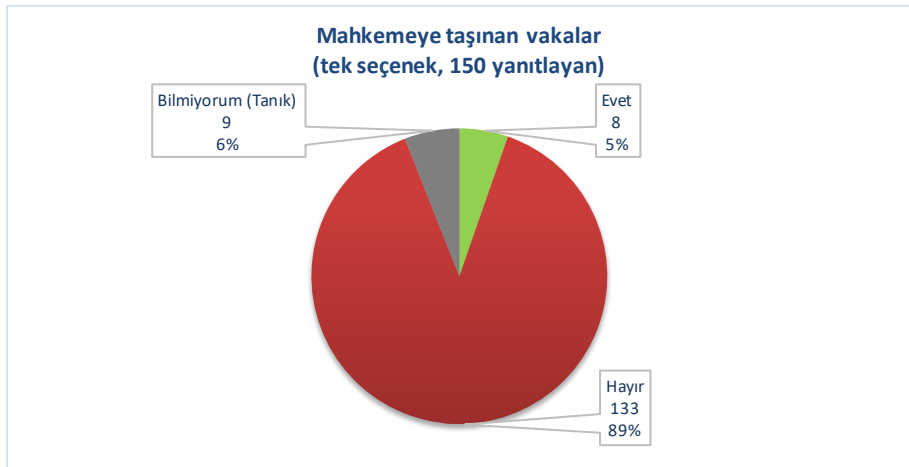
- Bu noktada, 150 vakadan 26'sının polise ihbar edildiğinin belirtilmesinde fayda var. Bunların 14'ünde mağdurlar yaralanmıştı.
- Polis, bildirilen 26 vakadan 2'sinde destekleyici, 12'sinde ilgisiz, 8'inde alaycı veya aşağılayıcı, 4'ünde ise standart davrandı.
- Mağdurlara ve tanıklara göre polis 26 ihbardan sadece 4'ünü nefret suçu olarak değerlendirdi.
- Polisin tutumuyla ilgili olarak mağdurların ve tanıkların verdikleri yanıtlar aşağıdaki grafikte ifade edilmiştir.

Polise bildirmemenin dört temel gerekçesi (verilen 124 yanıt içinden)

Mahkemelere taşınan vakalar

- 7 cinayete teşebbüs vakasından sadece 1'i mahkemeye intikal etti.
- 47 fiziksel şiddet vakasından sadece 4'ü mahkemeye intikal etti. 3 vakanın

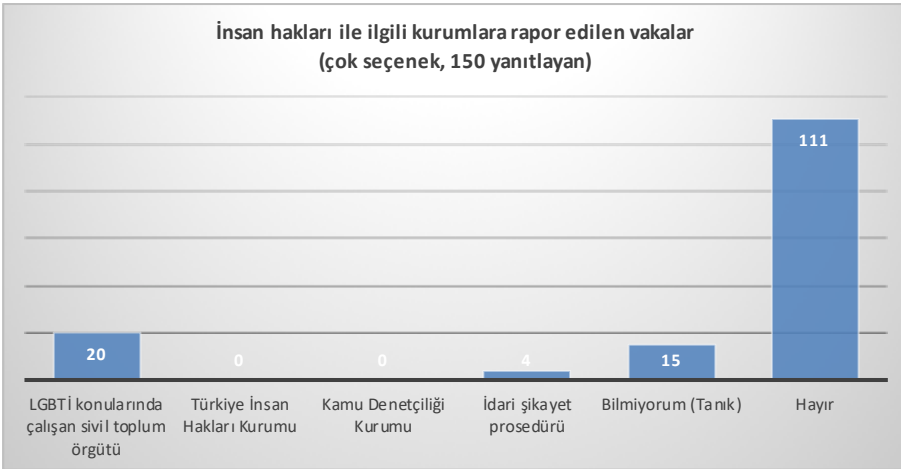
tanıkları bu durumu bilmiyordu.

- 3 silahla yaralama vakasından 'si mahkemeye taşındı.
- 4 tecavüz vakasından sadece 1'i mahkemeye intikal etti.
- 16 cinsel saldırı vakasından sadece 4'ü mahkemeye taşındı. 1 vakanın tanığı bu durumu bilmiyordu.

Bu bulgular nefret suçları mağdurlarının genel olarak bir toplumsal ya da hukuki destek algılamadıklarını göstermektedir. Bu durum sadece bir tür sosyal izolasyona ve dışlanma duygusuna yol açmamakta aynı zamanda, bir dayanışma grubu kurarak sadece benzerleriyle güvenli ilişki kurmak ihtiyacı nedeniyle bireysel ve grup düzeyinde bir tür kapanmaya yol açmaktadır.

Diğer mekanizmalara rapor edilen vakalar

- Kamu Denetçiliği Kurumu ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumuna hiçbir vakada başvuru mekanizması olarak kullanılmadı.
- 4 vaka kurum içi görevlilere bildirildi.
- 20 vaka LGBTİ+ örgütlerine rapor edildi.
- Mağdurların veya tanıkların hiçbirisi barolarca sunulan adli yardımdan bahsetmedi.

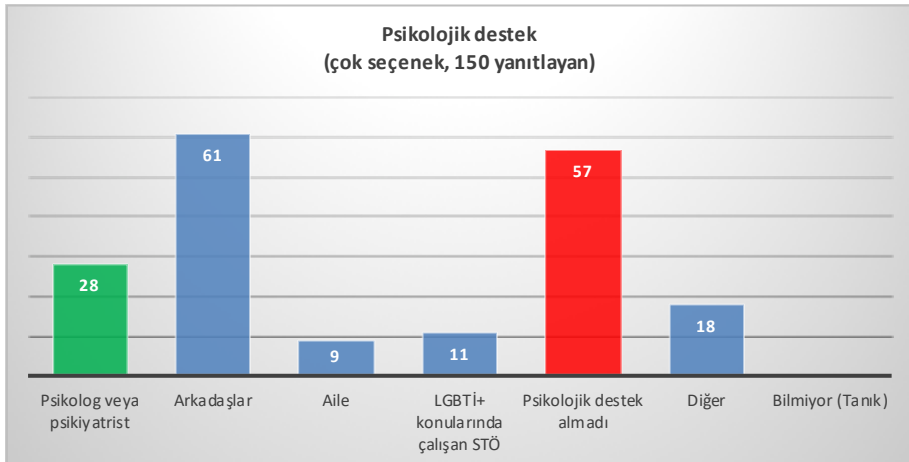

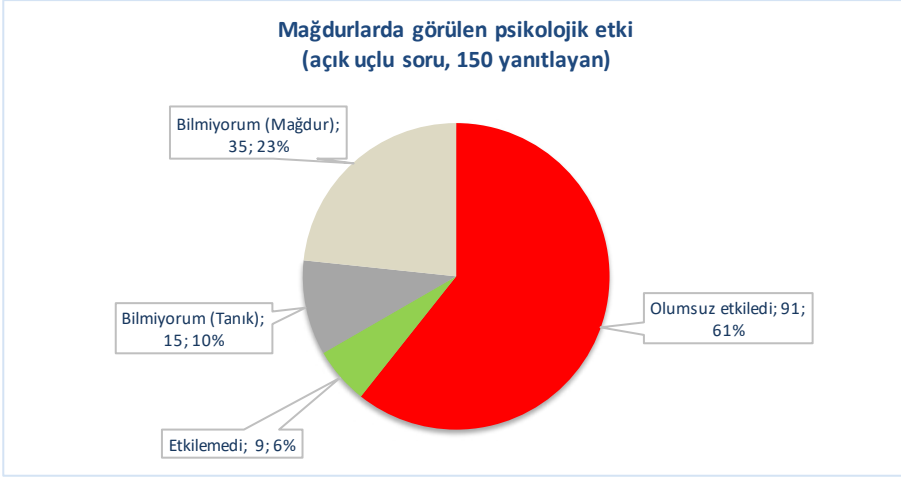
Sağlık hizmetleri

- 150 vakanın 26’sında mağdurlar fiziksel olarak yaralandı. Bu 26 vakanın 16’sında mağdurlar tıbbi kurumlardan yardım almayı tercih etti.
- Bu mağdurlardan 4’ü yani dörtte biri kendilerine yönelik tavırları ve tedaviyi “uygun” buldu. Tedavi gören 16 mağdurdan 7’si tedaviyi ve tavırları “kısmen uygun” bulurken; “hayır, uygun değildi” diyen 4 kişi oldu. 1 mağdur soruyu “bilmiyorum” şeklinde yanıtladı.

Psikolojik etki ve destek

- 150 nefret suçu mağdurundan 57’si, yani üçte birinden fazlası olaydan sonra hiçbir şekilde (profesyonel veya sosyal) destek almadı.
- 7 cinayete teşebbüs mağdurundan 6’sı olaydan sonra psikolog veya psikiyatrist desteği almadı.
- 4 tecavüz mağdurundan 3’ü olaydan sonra psikolog veya psikiyatrist desteği aldı.
- 16 cinsel saldırı mağdurundan 6’sı olaydan sonra psikolog veya psikiyatrist desteği aldı.
- 47 fiziksel şiddet vakası mağdurundan 9’u olaydan sonra psikolog veya psikiyatrist desteğinden faydalandı.
- 3 silahla yaralama vakası mağdurundan sadece 1’i olaydan sonra psikolog veya psikiyatrist desteği aldı.

3.4. MAĞDUR BEYANLARINDAN ALINTILAR

Ankete katılan kişilerin paylaşımlarından örnekler aşağıda aynen alıntılanmıştır.

“Fobiyi tam anlamıyla tanımanın çok kıymetli olduğunu düşünüyorum. Çünkü bazen bunu anlamlandırabilmek ya da tanımlayabilmek epey güç. Bu farkındasızlığın zaman zaman sizi de bilir bilmez fail yapabileceği gibi bir gerçek, ayrıca çok rahatsız edici.”

“Bu şiddet artık son bulsun, artık uykularımız kaçmasın. Ben olmama izin verilsin artık.”

“Anket sonucunun yaşadığımız bu şiddet ve doğurduğu mağduriyet karşısında topluma baskı oluşturmasını istiyorum.”

“Olayı rehberlikçiye söylemiştim o da ifademi alıp sosyal hizmetlere filan heber verdiği söyledi. 2 ay bekledim baskı ve şiddet devam ediyordu ve hala ölmek istiyordum ben d kendim aile içi şiddet ihbar hattını aradım sonra 2 gün filan geçti sosyal hizmetlerden biri önce eve gelmiş annem saçımı ekstiğim için beni dövdüğünü kabul etmiş sonra okula geldi yurtta gitmek istediğimi söyledim ve 1 ay ı biraz geçti sanırım bu olay hala bekliyorum gelen kişinin de ismini biliyorum umarım en yakın zamanda yurda giderim yoksa bu baskılara dayanamayacağımı düşünüyorum.”

“Ara sıra din referans gösterilerek genelde sözlü hakaretlere uğruyorum fakat artık bunlara alıştığım/görmezden geldiğim için herhangi bir eylemde bulunmuyorum, beni eskisi kadar fazla psikolojik olarak etkilemediğini

düşünüyorum. Bu yıl ki anketinize katkıda bulunmak için doldurup size göndermek istedim, çalışmalarınızın devamını hem gündelik hayatta hem de siyasi alanda artırarak, barışçıl ve herkesi kapsayıcı bir şekilde devam ettirmenizi umut ediyorum.”

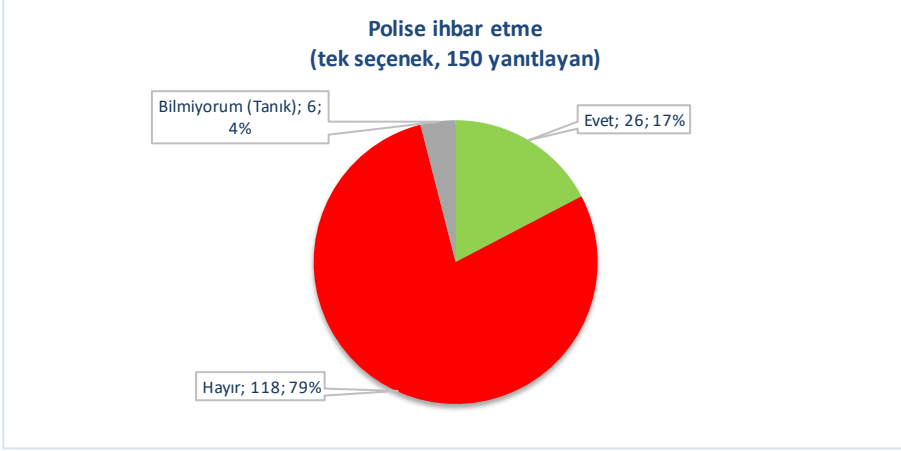
“Olay Ülker sokakta gerçekleşti ve fail mağduru Ülker sokakta geçmişte translara yapılan şiddeti referans göstererek tehdit etti. Haliyle fail Ülker sokak olaylarının faillerinden biri olduğunu da itiraf etti.”

“Cinsiyete, cinsel kimlik ve yönelimlere yönelik nefret suçları, sadece tekil ‘suç’ lar olarak ele alınmamalı. Bu suçlar sistematik, kişinin özel hayatının, mahreminin aile ve çevresine yayma tehdidi, ekonomik ve psikolojik baskı ile birlikte geliyor. Kişinin özel hayatına dair, şiddet gördüğü partnere dair yargılayıcı, alaycı, dışlayıcı yaklaşıma sahip herkes suç ortağı ve faili curet-lendirici unsurlardır.”

“Olayı benim gibi bir çok trans ve escinsel arkadaşım defalarca yaşadı. Aynı olmasa da benzer kişiler tarafından sadece cinsel ve cinsiyet kimligimiz yüzünden kafede barda sokakta parmakla gösterildik, ayrımcı küfür ve söylemlere maruz kaldık. Bu gibi olayları sosyal medya hesaplarımızda duyurduk, yerel kadın örgütleriyle duyurmaları için paylaştık. Karşısında yapabildiğimiz yalnız bu oldu.”

“Her gün saldırıya uğruyoruz, dışlanıyoruz, hakaret ediliyoruz! Ne polis ne mahkemeler bize yardım ediyor, düşmanları olduk! Adalet yok, güvenecek kurum yok!”

4. KOLLUK KUVVETLERİNİN TUTUMU

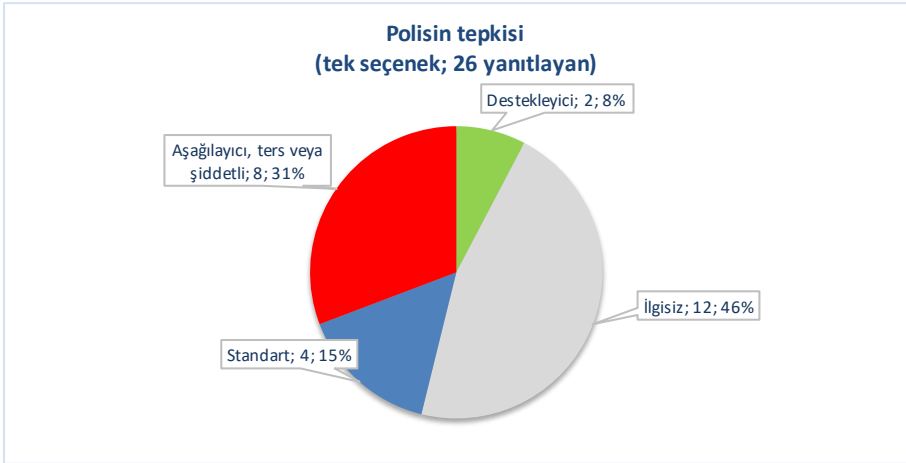
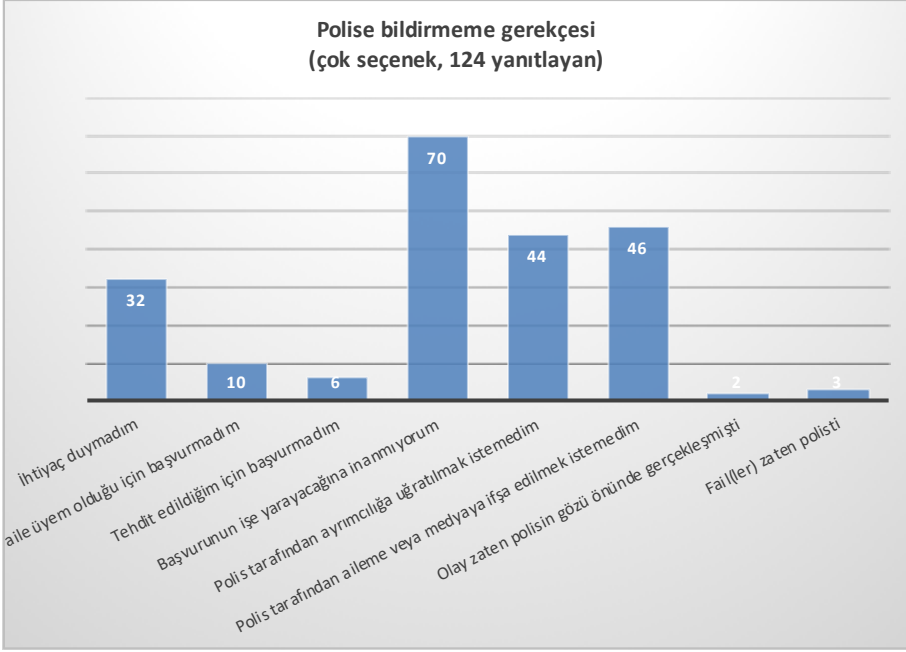

Araştırma bulgularına göre Emniyet Teşkilatı mağdurlarca başvurulmuş başlıca şikâyet mekanizması oldu.

Bununla birlikte, 150 vakanın sadece 26'sı polise bildirildi; 118'i bildirilmedi; 6 vakanın tanığı bunu bilmiyordu. Ancak bu vakaların 8'inde yargı süreci işletildi. Bu derece az bildirimin ve yargısal işlemin çeşitli sebepleri vardı: Birincisi, hak kaybına uğrayan kişiler başvurunun işe yarayacağına inanmıyorlardı. İkincisi, polis tarafından medyaya ya da ailelerine ifşa edilmekten çekindiler. Üçüncüsü, LG-BTİ+ oldukları için polis tarafından ayrımcılığa uğratılmaktan çekindiler. Ayrıca, bazı vakalarda failler bizzat polis memurlarıydı ya da vaka polisin gözü önünde gerçekleşmişti. Sonuç olarak, mağdurların büyük çoğunluğu polisle irtibata geçmek istemediler.

Özetle, vakaların yaklaşık %17'sinin polise şikâyet edilmesine ek olarak, yukarıda aktarılan deneyimler de polisin LG-BTİ+'ların insan haklarıyla ilgili olumsuz tutumuna dair tabloyu tamamlamaktadır.

Türk hukuk sisteminde, cinsel yönelim, cinsiyet kimliğine ve cinsiyet özelliklerine dayalı nefret suçlarının ya da LG-BTİ+'ların sorunlarının tanınırlığının olmadığı göz önünde bulundurulduğunda, aşağıda verilen iki grafik, polisin LG-BTİ+ mağdurlara yaklaşımını bir bakıma şaşırtmadan sergilemektedir.

5. İHLAL KATEGORİLERİNE GÖRE NİCEL BULGULAR

5.1 CİNAYET VEYA CİNAYETE TEŞEBBÜS

CİNAYETE TEŞEBBÜS

7 kişi tarafından yanıtlandı. (6 mağdur, 1 tanık)

Mağdurun cinsiyet kimliği ve cinsel yönelimi: Mağdurlar 4 vakada gey erkek, 1 vakada gey trans erkek, 1 vakada heteroseksüel trans kadın ve 1 vakada akışkan cinsel yönelime sahip trans olarak belirtildi.

Mağdurun yaşı: Mağdurlar 1 vakada 13-17, 4 vakada 18-25 ve 2 vakada 36-45 yaş aralığındaydı.

Olayın gerçekleşme zamanları: 1 vaka sabah, 2 vaka öğleden sonra, 2 vaka akşam ve 2 vaka gece meydana geldi.

Olayların gerçekleştiği yerler: 2 vaka evde, 1 vaka okulda ve 4 vaka sokakta gerçekleşti.

Faillerin sayısı: Failler 3 vakada bir kişi, 2 vakada üç kişi ve 1 vakada üçten fazla sayıda kişilerdi.

Coğrafi konum: Ankara, Antalya, Eskişehir, İstanbul (2) ve Kayseri.

Faillerin kimlikleri: Failler 4 vakada mağdurların tanımadığı özel kişilerdi. 1 vakada okul arkadaşı, 2 vakada mağdurun tanıdığı kişiler failer oldular.

Psikolojik destek: Sadece 1 mağdur saldırı sonrasında psikolog veya psikiyatrist desteği aldı.

Polise bildirim: 5 mağdur olayı polise ihbar etti. Polisin tepkisi 1 vakada aşağılayıcı ve ters, 4 vakada ilgisiz oldu.

Mahkemeye taşınan vakalar: Sadece 1 vaka mahkemeye taşındı.

5.2. AŞIRI FİZİKSEL ŞİDDET

SİLAHLA YARALAMA

3 vaka bildirildi. (3 mağdur)

Mağdurların cinsiyet kimlikleri: Kadın, trans kadın ve trans olarak beyan edildi.

Mağdurların cinsel yönelimleri: Gey, biseksüel ve akışkan yönelim olarak beyan edildi.

Mağdurların yaşları: Mağdurlar 18-25, 26-35 ve 36-45 yaş aralığında kişilerdi.

Olayların gerçekleşme zamanları: Sabah, akşam ve gece.

Olayların gerçekleştiği yerler: Ev, işyeri ve sokak.

Faillerin sayısı: 3 vakada da fail bir kişiydi.

Faillerin kimlikleri: 3 vakada da özel kişiler.

Psikolojik destek: 1 kişi olaydan sonra profesyonel destek aldı.

Polise bildirim: 3 olay da polise bildirildi. 1 vakada polis ilgisiz, 2 vakada aşağılayıcı davrandı.

Mahkemeye taşınan vakalar: 2 vaka mahkemeye intikal etti.

TECAVÜZ

4 vaka bildirildi. (4 mağdur)

Mağdurların cinsiyet kimlikleri: 2 vakada erkek, 2 vakada trans kadın olarak beyan edildi.

Mağdurların cinsel yönelimleri: 2 vakada gey, 1 vakada biseksüel ve 1 vakada akışkan yönelim olarak ifade edildi.

Mağdurların yaşları: 1 vakada 13-17, 2 vakada 18-25 ve 1 vakada 26-35 yaş aralığındaydı.

Olayların gerçekleşme zamanları: 1 vaka öğle, 2 vaka akşam ve 1 vaka gece meydana geldi.

Olayların gerçekleştiği yerler: Vakalar okul, işyeri, kafe/bar ve sokakta meydana geldi.

Faillerin sayısı: 3 vakada bir kişi, 1 vakada 3 kişi failler oldular.

Faillerin kimlikleri: Tüm suçlar özel kişiler tarafından işlendi.

Psikolojik destek: 4 vakadan 3'ünün mağduru olaydan sonra profesyonel destek aldı.

Polise bildirim: 4 vakadan 3'ü polise bildirildi. 1 vakada polisler ilgisiz, 2 vakada standart tepki gösterdiler.

Mahkemeye taşınan vakalar: Sadece 1 vaka mahkemeye taşındı.

DİĞER CİNSEL SALDIRILAR

16 kişi tarafından yanıtlandı. (14 mağdur ve 2 tanık)

Mağdurların cinsiyet kimlikleri: Mağdurlar 8 vakada erkek, 3 vakada kadın, 1 vakada trans erkek ve 4 vakada trans kadın olarak bildirildi.

Mağdurların cinsel yönelimleri: Yönelimler 7 vakada gey, 6 vakada biseksüel ve 3 vakada heteroseksüel şeklinde ifade edildi.

Mağdurların yaşları: Hak kaybına uğrayan kişiler 4 vakada 13-17, 7 vakada 18-25 ve 5 vakada 26-35 yaş aralığındaydı.

Olayların gerçekleşme zamanları: 1 vaka sabah, 6 vaka öğleden sonra, 5 vaka akşam ve 4 vaka gece gerçekleşti.

Olayların gerçekleştiği yerler: 4 vaka okulda, 1 vaka evin civarında, 1 vaka polis merkezinde, 6 vaka sokakta, 3 vaka işyerinde ve 1 vaka LGBTİ+ buluşma merkezinde meydana geldi.

Faillerin sayısı: Toplam 16 vakanın 7'sinde failler bir kişi, 4'ünde iki kişi, 2'sinde 3 kişi ve 3'ünde üçten fazla sayıda kişilerdi.

Faillerin kimlikleri: 14 vakada fail özel kişiler, 1 vakada özel kurumda görevli (işveren ya da yönetici) ve 1 vakada kamu görevlisi (polis memuru) kişilerdi.

Psikolojik destek: 6 mağdur olay sonrasında profesyonel destek aldı.

Polise bildirim: Toplam 16 kişi arasından 6 kişi olayı polise bildirdi. Polisin tepkisi 3 vakada ilgisiz, 1 vakada tarafsız ve 2 vakada aşağılayıcı olarak ifade edildi.

Mahkemeye taşınan vakalar: Sadece 4 vaka mahkemeye intikal etti.

5.3. SALDIRI

FİZİKSEL ŞİDDET

47 kişi tarafından yanıtlandı. (42 mağdur ve 5 tanık)

Mağdurların cinsiyet kimlikleri: 24 vakada erkek, 7 vakada kadın, 3 vakada trans erkek, 10 vakada trans kadın, 1 vakada trans ve 2 vakada non-binary kişiler hak kaybına uğradılar.

Mağdurların cinsel yönelimleri: 23 vakada gey, 4 vakada lezbiyen, 11 vakada bi-seksüel, 5 vakada heteroseksüel, 1 vakada panseksüel ve 1 vakada akışkan yönelime sahip kişiler hak kaybına uğradı. 1 vakanın tanığı mağdurun cinsel yönelimini bilmiyordu.

Mağdurların yaşları: 10 vakada 13-17, 26 vakada 18-25, 8 vakada 26-35 ve 3 vakada 36-45 yaş aralığındaki kişiler hedef alındı.

Olayların gerçekleşme zamanları: 2 vaka sabah, 21 vaka öğleden sonra, 11 vaka akşam ve 13 vaka gece meydana geldi.

Olayların en sık gerçekleştiği dört yer: 42 vakadan 10’u okulda, 13’ü sokakta, 6’sı kafe/barda ve 5’i evde meydana geldi.

Faillerin sayısı: 12 vakada bir, 11 vakada iki, 9 vakada üç ve 15 vakada üçten fazla sayıda saldırgan vardı.

Faillerin kimlikleri: 36 vakada özel kişiler, 4 vakada özel kurum görevlileri ve 7 vakada kamu görevlileri (polis memurları) failer oldular.

Psikolojik destek: 42 vakadan 9’unda saldırıdan sonra mağdur profesyonel psikolojik destek aldı.

Polise bildirim: 42 vakadan 17’si polise bildirildi. Polisin tepkisi 9 vakada ilgisiz, 3 vakada standart ve 5 vakada aşağılayıcı oldu. 3 vakanın tanıkları bu durumun bilmiyordu.

Mahkemeye taşınan vakalar: Sadece 4 vaka mahkemeye taşındı. 3 vakanın tanıkları bu durumu bilmiyordu.

5.4. DİĞER TÜRLERDE NEFRET SUÇLARI

Mülke zarar, tehditler ve psikolojik şiddet, alıkonulma ve tecrit, takip edilme, şiddet tehdidi, cinsel taciz, hakaret veya sözlü saldırı, sağlık hizmetlerine erişim engeli ve kolluk tarafından korunma talebinin reddedilmesi kategorileri ile ilgili ayrıntılı istatistiki bilgi için Kaos GL Derneği ile iletişime geçilebilir.

6. EKLER

Cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve interseks durumu ne anlamlara gelir?

Yogyakarta İlkeleri'nde geçtiği şekliyle;

Cinsel yönelim, bireyin, kendi cinsine, karşı cinsle veya birden fazla cinsle karşı derin duygusal, romantik ve cinsel yönelim duyma ve bu cinsten bireylerle mahrem ilişkilerde ve cinsel ilişkide bulunma yeteneği olarak;

Cinsiyet kimliği, her bireyin, doğuştan gelen cinsiyetine uygun düşün düşmesin, dış görünüşünün veya bedensel işlevlerinin tıbbi, cerrahi veya başka yöntemlerle iradi değişikliklerini de içerebilecek; bedensel bilinç, giyim kuşam, söz ve davranışlar da dâhil olmak üzere, özel ve kişisel cinsiyetini duyumsaması ve yaşaması olarak anlaşılmaktadır.

İnterseks durumu, mevcut tıp tarafından kadınlar ve erkekler için “atipik” olarak kabul edilen genital organ veya üreme sistemi ile doğmuş kişileri ifade eder. İnterseks kişiler, mevcut tıbbın kromozomlara, eşeye veya anatomik cinsiyete dayanarak “erkek veya kadın bedeni” saydığı normlara göre sınıflandırılmayan kişilerdir.

Nefret suçu nedir? (Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı'nın tanımı)

Nefret suçu, önyargı saikli olarak toplum içerisindeki belirli bir gruba yönelik işlenen suç türüdür. Cezai bir suçun nefret suçu olarak nitelendirilmesi için iki kriteri karşılaması gerekir:

- Suç, idaresi altında bulunduğu adli yargının ceza kanununda suç olarak tanımlanmış olmalıdır.
- Suç, önyargı saikli olarak işlenmiş olmalıdır.

“Önyargı saikli” demek, failin, suç hedefini korunan özelliklere dayanarak seçmesi demektir.

“Korunan özellik”; “ırk”, din, etnik köken, dil, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, engellilik, sağlık statüsü ve benzeri bir toplumsal kesim tarafından paylaşılan temel veya çekirdek özelliktir.

Nefret suçunun hedefi, korunan özellikleri paylaşan bir gruba bağlantısı olan bir birey, birden fazla sayıda birey veya mülk olabilir.

Çoğu Avrupa ülkesinde ulusal ceza kanunlarına göre suç sayılan eylemler

Kategori	Alt Kategori	Tarifi
1. Cinayet		Bir bireyin hayatını kaybetmesine sebep olan tüm saldırı biçimleri
2. Aşırı fiziksel şiddet		- Bir bireyin fiziksel zarar görmesine sebep olma potansiyeline sahip tüm saldırı biçimleri - Örneğin kundakçılık veya Molotof kokteyli atılması gibi bir mülke yönelik olarak gerçekleştirilen ve o mülkte yaşama, o esnada mülkü ziyaret etme gibi gerekçelerle söz konusu mülkün içerisinde bulunan insanları öldürme potansiyeline sahip tüm saldırı biçimleri - Bombalı mektup da dâhil bombalar. Buna patlayan veya etkisiz hale getirilmiş, bu nedenle de hayati tehlike arz eden tüm uygulanabilir/filizlenebilir bombalar dâhildir. Bu kategori ayrıca yapılan incelemede yanlış kurulduğu ve dolayısıyla bozulduğu anlaşılsa bile göndericisi tarafından filizlenebilir olması hedeflenmiş tüm cihazlar dâhildir. - Adam kaçırma - Ateş etme - Silahla veya zarar vermek için kullanılacak bir objeyle saldırı
	Cinsel saldırı	Cinsel şiddet eylemleri mağdurun hayat arkadaşı (evli veya değil), eski hayat arkadaşı, aile üyesi veya aynı evi paylaştığı kişi tarafından gerçekleştirilebilir. - Tecavüz¹³. - Cinsel saldırı¹⁴. - Yardım sunan bir profesyonelle cinsel istismar, bir başka deyişle yardım sunan bir profesyonelle (doktor, terapist, sağlık görevlisi, öğretmen, rahip, profesör, polis memuru, avukat, vs.) bir müşteri/hasta arasındaki tüm cinsel iletişim biçimleri. İstenmeyen cinsel girişimler, cinsel iyilik talebi ve cinsel doğanın sözlü veya fiziksel olarak ortaya konması da dâhil cinsel taciz.
3. Saldırı		- Bir veya birden fazla insanı hedef alan ve hedeflerin hayatları için tehlike arz etmeyip ciddi olmayan tüm fiziksel saldırı türleri. Bu, alt seviye saldırıları içerir. - Saldırı girişimi, meşru müdafaa veya mağdurun kaçması nedeniyle başarısız olan saldırıdır. - Bir veya birden fazla insana bir obje fırlatma, objenin hedefi bulmadığı vakalar da dâhil.
4. Mülke zarar		- Mülkü hedef alan ve hayati tehlike arz etmeyen tüm saldırı türleri. Buna küfürlü sloganla veya işaretle boyama veya mülke çıkartma veya poster yapıştırma veya grafiti uygulaması veya mülk sahibi ve LGBTİ toplulukları arasında bir ilişki sezildiği için mülkün özellikle hedef alındığının belli olduğu noktalarda mülke hasar verme de dâhildir. - LGBTİ topluluğu üyelerinin arabalarına veya diğer kişisel eşyalarına, bu sebepten ötürü hedef alındıklarının belli olduğu noktalarda zarar verme.

13 Tecavüz; vajinal, anal veya oral penetrasyon da dâhil olmak üzere zorla cinsel ilişkiye girilmesi eylemi olarak tanımlanabilir. Penetrasyon bir uzuv veya bir objeyle olabilir. Tecavüz mağdurları tehditler veya fiziksel araçlarla ilişkiye zorlanabilir. Herkes tecavüz mağdur olabilir: kadınlar, erkekler veya çocuklar, heteroseksüel veya eşcinsel.

14 Cinsel saldırı; tecavüze veya tecavüz girişimine varmayan, istenmeyen cinsel temas olarak tanımlanabilir. Buna cinsel anlamda dokunmalar ve kucaklamalar da dâhildir.

Kategori	Alt Kategori	Tarifi
5. Kundaklama		- Hayatı tehdit eden hiçbir unsurun olmadığı bir noktada mülkte kasten yangın çıkarma eylemi, örneğin saldırı esnasında binada kimse yaşamıyorsa. - Başarısız girişimler, örneğin ateşin tutuşmadığı veya kundakçının rahatsız edildiği noktalar
6. Tehditler ve psikolojik şiddet		- Tüm açık ve spesifik tehditler, sözlü veya yazılı. Eğer tehdit açık ve spesifik değilse vaka kötü niyetli davranış olarak kaydedilebilir. - Aldatmaca olduğu anlaşılan bütün “bombalar”. Buna gerçek bir cihaz gibi görünecek şekilde tasarlanmış ancak kullanılabilir olması hedeflenmemiş her şey dâhildir, örneğin patlayıcı malzeme içermeyen bir düzenek. - Takip, istenmediği halde tekrar eden iletişimler de dâhil (telefonla arama, e-posta, mektup, beklenmedik zamanda ortaya çıkma, vb.), bireyi bekleme amacıyla bir yerde durma veya bireyi izleme, bireyi ve/veya aile üyelerini tehdit etme - Bireyin LGBTİ topluluğu mensubu olduğunu halka, kişinin aile fertlerine veya çalıştığı yerdeki kişilere açıklama iddiasıyla şantaj yapma - Özgürlüğün kısıtlanması (örn: kişiyi kilitlemek) - Karalama, örneğin kişinin LGBTİ kimliğini ifşa etme. - Zorbalık (örn: okulda, işyerinde)

Önyargı saikiyle gerçekleştirilen diğer olaylar (7’nci kategori)

Bu olaylar, ulusal ceza hukukuna göre suç olarak sayılabilir veya sayılmayabilir. Bu maddeler, LGBTİ-fobik unsurlar içerdiğinden izlenmesi önem taşır.

Kötü davranışlar	Nefret söylemi	- Bireylerin hedef alındığı sözlü saldırı. Yüz yüze veya telefonla yapılabilir. Yanlışlıkla LGBT toplumuna üye olmayan bireylere yönlendirilen ve bu bireyler tarafından duyulan konuşmaları da kapsar. - Bireylerin hedef alındığı yazılı saldırı. Eposta, telefon, SMS, ve sosyal medya (Facebook, Twitter vb.) veya hedefli mektupları da (belirli bir bireye veya birey hakkında yazılan mektuplar) kapsar. Bireylere gönderilen LGBT topluluğu veya bireyler hakkında hakaret dolu yorumlar içeren yazılı belgeleri de kapsar. Alıcı bireylerin LGBT toplumundan olup olmaması bu bağlamda önem teşkil etmez. Hakaret içeren broşürlerin, epostaların veya diğer yayınların kitlelere gönderilmesi ise Literatür kategorisinde ayrıca ele alınacaktır. - Bireylerin hedef alınmadığı sözlü ve yazılı kötü davranışlar (belirli bir kişiye yöneltilmeyen genel homofobik ve transfobik yorumlar). İnternet ve sosyal medya aracılığıyla gerçekleştirilen davranışları da kapsar. - Kamuya yönelik nefret söylemleri (örnekse, politikacıların konuşmaları)
	Literatür ve müzik	- Seri üretim sonucu hazırlanan ve birden fazla alıcıya yollanan hakaret içerikli literatür ve müzik. Bu kategori, bireysel nefret maillerinden ziyade, kitlelere yönelik mailleri kapsar. Bireylere yönelik nefret mailleri, (içeriğine bağlı olarak) Kötü davranışlar veya Tehdit bölümlerinde ele alınmıştır. - Alımlayıcının LGBTİ topluluğuna üye olup olmamasından bağımsız olarak, kendiliğinden hakaret içeren literatür.
Ayrımcı olaylar		Suç olarak değerlendirilmeyen her türlü ayrımcı olay

Mevcut rapor Uluslararası Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans ve Interseks Derneği’nin (ILGA) Avrupa bölgesini teşkil eden ILGA-Avrupa tarafından desteklenen **Homofobik ve transfobik şiddetin raporlamasını artırın** projesinin bir çıktısıdır. Projenin hedefi Avrupa’daki lezbiyen, gey, biseksüel, trans veya interseks (LGB-Tİ) sivil toplum örgütlerinin, homofobik veya transfobik nefret suçlarını ve vakalarını daha kalıcı ve sürekli şekilde izleyip rapor etmelerini sağlayacak becerilerini güçlendirmektir.

ILGA-Avrupa 2012’de bu çalışmayı hazırlamak için uyumlulaştırılmış bir veri toplama metodolojisi geliştirdi. Metodoloji; uluslararası standartlar ile Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı’nın (AGİT) Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Ofisi (ODIHR) tarafından hazırlanmış Nefret Suçları Yıllık Raporu¹⁵ göz önünde bulundurularak Avrupa çapında yapılan sunumların değerlendirilmesi ve ILGA-Avrupa’nın katıldığı **Gerçeklerle Yüzleşmek! Nefret suçlarını görünür kılmak** projesi¹⁶ gibi geçmiş deneyimlerle elde edilen uzmanlıklar üzerinden yapılandırıldı.

Homofobik veya transfobik şiddetin raporlanmasının artırılması etkinliği 2013’te başladı. ILGA-Avrupa Belgeleme ve Savunuculuk Fonu, Hollanda Hükümeti’nin de desteğiyle Bosna Hersek, Yunanistan, İrlanda, İtalya, Letonya, Litvanya, Moldova, Polonya, Portekiz, İspanya, Türkiye ve Ukrayna’daki 12 ulusal ve yerel sivil toplum örgütüne özel kaynaklar sundu. Bu sivil toplum örgütleri daha önce ILGA-Avrupa tarafından geliştirilmiş olan metodoloji üzerine eğitimlere tabi tutuldular ve karşılaştırılabilir veriler üretebilmek adına bu yöntemi uygulamayı taahhüt ettiler.

Veri toplama ve yayınlama etkinliklerinin, mevcut projenin kapasite geliştirme yönünün de desteğiyle, gelecekte daha profesyonel ve sürdürülebilir temeller üzerinden geliştirilmesi bekleniyor. ILGA-Avrupa’nın metodolojisi, bu pilot girişimin ardından daha fazla sayıda LGBTİ sivil toplum örgütünün kullanımına sunulabilecek.

Herek, G. M., Gillis, J. R: & Cogan, J. C. (1999). Psychological Sequelae of Hate-Crime Victimization Among Lesbian, Gay, and Bixexual Adults. Journal of Consulting and Clinical Psychology. 67 (6), 945-951

¹⁵ <http://www.osce.org/odihr/108395>

¹⁶ <http://www.ceji.org/facingfacts>

Kaos GL Derneği
PK 12 Tunus PTT Kavaklıdere - Ankara
Telefon: +90 312 230 0358
Faks: +90 312 230 6277
E-posta: bilgi@kaosgldernegi.org
www.kaosgl.org
www.kaosgldernegi.org